

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TURIZMO IR
REKREACIJOS PLĖTROS SPECIALUSIS PLANAS

SPRENDINIAI

AIŠKINAMASIS RAŠTAS IR GRAFINĖ DALIS

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

PLANO RENGĖJAS

UAB „LYDERIO GRUPĖ“

2015, KUPIŠKIS

TURINYS

1 BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
1.1 ĮGYVENDINIMO PRIORITETAI.....	5
2 NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA.....	6
2.1 BENDROSIOS NUOSTATOS.....	6
2.2 NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ NAUDOJIMO TURIZMUI IR REKREACIJAI SĄLYGOS.....	8
2.2.1 Kupiškio rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektai.....	8
2.2.2 Nekilnojamojo kultūros paveldo klasifikacija pagal tipologines grupes.....	8
2.3 NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TVARKYBOS IR NAUDOJIMO PRINCIPAI. .	16
2.4 KULTŪROS PAVELDO PRITAIKYMO TURIZMUI IR REKREACIJAI KRYPTYS IR PRIORITETAI.....	16
3 REKREACINIŲ TERITORIJŲ SISTEMA.....	18
3.1 BENDROSIOS NUOSTATOS.....	18
3.2 REKREACINIŲ TERITORIJŲ TIKSLINIO VYSTYMO KRYPTYS.....	18
3.2.1 Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai bei jų tikslinio vystymo kryptys.....	18
3.2.2 Rekreacinio prioriteto vietovės ir jų tikslinio vystymo kryptys.....	20
3.3 REKREACINIŲ TERITORIJŲ TVARKYMAS IR REGLAMENTAVIMO NUOSTATOS.....	31
3.4 REKREACINĖS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA.....	34
3.4.1 Rekreacinės infrastruktūros objektai.....	34
3.5 TURIZMO TRASŲ SISTEMA.....	37
3.5.1 Automobilių turizmo trasos.....	38
3.5.2 Dviračių turizmo trasos.....	39
3.5.3 Vandens turizmo trasos.....	41

1 BENDROSIOS NUOSTATOS

Rekreacinės teritorijos – gamtinės ar kultūrinės aplinkos savybės ir sąlygas žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti turinčios teritorijos, kurių ribos, žemės naudojimo būdas ir pobūdis yra nustatytas, rekreacinio naudojimo prioritetas suteiktas teritorijų planavimo dokumentais ar teisės aktais.

Specialiuoju planu yra tikslinami Kupiškio rajono bendrojo plano sprendiniai, pagal teritorijų planavimo lygmenį išskiriamos rekreacinės vietovės, nurodant intensyvios ir ekstensyvios veiklos ribas, kuriose yra galimas turizmo ir rekreacinių objektų įrengimas ar statyba:

Ri – intensyvios veiklos rekreacinės teritorijos, skirtos ilgalaikio (stacionaraus) poilsio pastatų (viešo naudojimo) statyboms. Tai vietovės, kuriuose yra arba numatoma statyti sveikatingumo kompleksus, motelius, kempingus, turizmo bazines, nakvynės paslaugų namus, jaunimo nakvynės namus, gelbėjimo stotis ir kt.;

Re – ekstensyvios veiklos rekreacinės teritorijos, skirtos trumpalaikio poilsio statinių (viešo naudojimo) statyboms. Tai vietovės, kuriose yra arba numatoma įrengti stovyklavietes, poilsiavietes, paplūdimius ir kt.

Numatomų turizmo paslaugų ir infrastruktūros objektų vietos ir kiekis turi būti tikslinami, rengiant žemesnio lygmens planavimo dokumentus pagal nustatytą poreikį ir interesus.

Reikalavimus rekreacinių teritorijų įrengimui, kuriose numatoma teikti atskiras turizmo (apgyvendinimo, kaimo turizmo, turistinės stovyklos ir kt.) paslaugas, nustato Turizmo įstatymas, kiti įstatymai bei teisės aktai.

Poilsiautojai turi racionaliai naudoti ir tausoti rekreacinius išteklius, mišką, vandenį, tinkamai sutvarkyti paliekamą rekreacinę teritoriją, nepažeisti žemės savininkų, naudotojų teisių.

Papildomos rekreacinių teritorijų tvarkymo ir naudojimo nuostatos

Žemės ir kito nekilnojamojo turto savininkai, valdytojai ir naudotojai privalo užtikrinti visuomenei laisvą prieigą prie vandens telkinio servitutiniais keliais ir pakrantės apsaugos juosta (pagal LR Žemės įstatymo 21 str. 10 p.: „Žemės savininkai ir kiti naudotojai privalo leisti kitiems asmenims prieiti prie paviršinio vandens telkinių nustatytais pakrantės apsaugos juostomis, lankyti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus bei objektus ir bendro naudojimo rekreacinius objektus (teritorijas)“).

Visose rekreacinėse teritorijose privalo būti stacionari ar laikina įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekoms surinkti, taip pat lankytojams skirta informacinė infrastruktūra (pagal LR Turizmo įstatymo 19 str. 3 p.: „Visuomenės lankymui ar poilsiui rekreacinio naudojimo (paskirties) teritorijose (gyvenamųjų vietovių parkuose ar želdynuose, turistinėse trasose, kitose poilsio vietose) privalo būti įrengiama tinkama viešoji turizmo ir poilsio

infrastruktūra, sudaranti saugias lankytojų (poilsiautojų) visaverčio poilsio sąlygas”).

Nepriklausomai nuo zonos numatyto žemės naudojimo pobūdžio bei naudojimo ir tvarkymo reglamento teritorijoje / sklype galiojančios specialios naudojimo sąlygos lieka galioti: dirvožemio apsauga, elektros linijų apsaugos zona, kelių apsaugos zonos, valstybei priklausančios melioracijos sistemos bei įrenginiai, vandens telkinių apsaugos juostos ir zonos ir kt.

Paplūdimiai ir jų maudyklos turi atitikti Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ (Žin., 2007, Nr. 139-5716 su vėlesniais pakeitimais) reikalavimus (pagal LR Turizmo įstatymo 19 str. 7 p.: „Paplūdimių infrastruktūrą sudaro persirengimo, higienos, atliekų surinkimo, geriamojo vandens tiekimo, gelbėjimo (stebėjimo), informacijos, poilsio organizavimo įranga ir statiniai. Prie paplūdimių turi būti įrengti takai ar keliai, transporto priemonių stovėjimo aikštelės ir kita poilsiautojams aptarnauti reikalinga infrastruktūra.“).

Įsisavinant rekreacines teritorijas, rekomenduojama vietose, iš kurių atsiveria graži panorama, sudaryti sąlygas apžvalgai, pvz., įrengti apžvalgos bokštą.

Visų objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra taikomi Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XIX p. reikalavimai (Žin., 1992-08-10, Nr. 22-652 su vėlesniais pakeitimais).

Kelių apsaugos zonose veiklą vykdyti vadovaujantis Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų II p. reikalavimais. Kelių apsaugos zonoje draudžiama statyti gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, kurie nesusiję su transporto ir keleivių aptarnavimu; įrengti išorinę reklamą, jeigu ji gali užstoti technines eismo reguliavimo priemones, kelio ženklus, bloginti matomumą, akinti eismo dalyvius, tuo keldama pavojų eismo dalyviams; naudoti reklamą, imituojančią kelio ženklus; statyti paminklinius akcentus-simbolius, įrengti karjerus, vandens telkinius, sandėliuoti medžiagas be kelio ir žemės valdytojo ar jų savininko leidimo; vykdyti kitus darbus (iš jų antžeminių ar požeminių inžinerinių tinklų tiesimo ar rekonstrukcijos) be kelio ir žemės valdytojo ar jų savininko leidimo.

Neplanuoti, neprojektuoti ir nestatyti pastatų, atvirų vandens telkinių, vizualiosios reklamos valstybinės reikšmės kelių apsaugos zonose.

Visi objektai (dviračių, pėsčiųjų takai, turizmo trasos ir t.t.) ir jų komunikacijos turi būti planuojami tik už valstybinės reikšmės kelių juostų ribų.

Įvažiavimus ir išvažiavimus iš planuojamų teritorijų numatyti iš esamų, vietinės reikšmės kelių (gatvių) naudojant valstybinės reikšmės keliuose esamas sankryžas (nuovažas), atitinkamai jas rekonstravus (pagal techninius reikalavimus bei įvertinus esamą ir planuojamą eismo dalyvių sudėtį ir intensyvumą) savo lėšomis. Naujos nuovažos į turizmo ir rekreacijos infrastruktūros objektus nuo valstybinės reikšmės kelių gali būti planuojamos tik pagal kelių techninio reglamento KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“ reikalavimus. Eismo organizavimo schemas derinti Kelių direkcijoje, prieš tai atlikus planuojamo eismo organizavimo įvertinimą

eismo saugumo požiūriu.

Planuojamų turizmo trasų informacinė sistema (informaciniai skydai, ženklinimas ir kt.) turi būti projektuojama, statoma ir prižiūrima užsakovo. Turizmo ir rekreacijos paslaugų informacinę sistemą ir turistinius maršrutus valstybinės reikšmės keliuose nužyminčių kelio ženklų įrengimą ir priežiūrą organizuoja savivaldybė. Konkrečios šių priemonių įrengimo vietų schemos turi būti derinamos atskirai su LR Automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos. Planuojamų turizmo trasų informacinė sistema (informaciniai skydai, ženklinimas ir kt.) turi būti projektuojama, statoma ir prižiūrima užsakovo.

Elektros energijos poreikis turi būti nustatytas rengiant žemesnio lygmens planavimo dokumentus ir techninius projektus.

Miestų ir miestelių teritorijose (Kupiškio ir Subačiaus miestų, Alizavos, Antašavos, Palėvenės, Salamiesčio, Skapiškio, Subačiaus ir Šimonių miestelių administracinėse ribose) prie visų paviršinių vandens telkinių – apsaugos zonų plotis lygus tokiems paviršiniams vandens telkiniams nustatomų pakrančių apsaugos juostų pločiui (pagal „Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašą“, Žin., 2007, Nr. 23-892).

Kultūros vertybių teritorijos tvarkomos, vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais planais, paveldotvarkos projektais bei pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustatančius reikalavimus konkretiems tvarkybos darbams.

1.1 ĮGYVENDINIMO PRIORITETAI

Bendrasis prioritetas Kupiškio rajono rekreacinių teritorijų sistemos raidoje teiktinas pažintinio turizmo ir bendrojo poilsio gamtoje, tarp jų kaimiškoje aplinkoje, vystymui. Viena iš prioritetinių rekreacinės veiklos sričių rajone – sporto rekreacija – pagrindinė Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) arealo tikslinio vystymo kryptis. Tai išskirtinis poilsis sveikai ir aktyviai praleisti laisvalaikį gamtinėje aplinkoje.

Kuriant konkrečiose rekreacinėse teritorijose reikalingą rekreacijos plėtros sistemą, siūloma:

- reguliuoti rekreacinių išteklių naudojimą.
- parengti lankymui gamtos ir kultūros objektus, ieškant investicijų vertingam gamtos ir kultūros paveldui bei vertingam gamtiniam kraštovaizdžiui eksponuoti.
- numatyti sportinio turizmo plėtrą.
- įrengti turistinių trasų atkarpas ir rekreacinę infrastruktūrą.
- nustatyti valstybės paramos, investicijų pritraukimo prioritetus.

Formuojant rekreacinių teritorijų sistemą, pažymimos turizmo trasos bei turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai, rekreacinės teritorijos, nustatomos planuojamų centrų tikslinio vystymo (veiklos specializacijos) kryptys. Rekreacinėse teritorijose išskiriamos

rekreacinio funkcinio prioriteto zonos bei teritorijos rekreacinės infrastruktūros vystymui. Rekreacinėse teritorijose prioritetas skiriamas poilsio ir turizmo veiklai. Visuomenės lankymui ar poilsio veiklai skirtose rekreacinėse teritorijose (paplūdimiuose, parkuose, stovyklavietėse, apžvalgos aikštelėse, turistinėse trasose ir kitose poilsio vietose) privalo būti planuojama ir įrengiama viešoji turizmo infrastruktūra (įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekomis surinkti, teritorijos lankymui skirta informacijos įranga ir kita infrastruktūra bei aptarnavimo objektai).

Rekreacinės teritorijos gali būti tiek valstybinėje, tiek privačios nuosavybės žemėje. Jos gali būti nustatomos miškų, vandenų, žemės ūkio ir kitos tikslinės paskirties žemėje, išskyrus konservacines ir kitas teritorijas, kuriose veikla draudžiama įstatymų ir kitų teisės aktų. Kultūros paveldo objektų bei vietovių teritorijose ir apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais ir kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais. Saugomos teritorijos tvarkomos pagal specialiojo (aplinkosauginio) planavimo dokumentus ir teisės aktus, kuriais remiantis įgyvendinamos privalomos apsaugos ir tvarkymo priemonės. Tvarkymo planuose išskiriamos kraštovaizdžio tvarkymo zonos, tame tarpe ir rekreacinio funkcinio prioriteto, kuriose reglamentuojamas šių zonų naudojimas ir apsauga.

2 NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

2.1 BENDROSIOS NUOSTATOS

Nekilnojamasis kultūros paveldas sudaro esminius Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos išteklius. Nustatyti šių išteklių tvarkybos ir naudojimo sąlygas bei nužymėti nekilnojamąjį kultūros paveldo atgaivinimo kryptis, pritaikant jo objektus turizmo ir rekreacijos tikslams, yra vienas iš Kupiškio rajono teritorijos turizmo ir rekreacijos specialiojo plano tikslų. Turizmo ir rekreacijos planas numato būdus užtikrinti tinkamą teritorinę kultūros vertybių apsaugą kaip integralią kraštovaizdžio tvarkymo dalį. ICOMOS 1976 m. Briuselyje priimta Kultūros turizmo chartija apibūdina šešis kultūros turizmo principus: apsauga turi sudaryti galimybes tiesiogiai pajusti ir suprasti bendruomenės kultūros paveldą; kultūros paveldo vietų ir turizmo plėtra turėtų būti valdoma vadovaujantis darnios plėtros principais; paveldo vietų apsauga ir turizmo planavimas turi sudaryti sąlygas vertingai juose besilankančiųjų patirčiai; vietos bendruomenės turi būti įtrauktos į apsaugos ir turizmo planavimą; apsauga ir turizmas turi siekti naudoti vietos bendruomenei; turizmo skatinimo programos turėtų saugoti ir skatinti vertingąsias gamtos ir kultūros paveldo savybes. Chartija nurodo, kad kultūrinio ir pažintinio turizmo uždaviniai – atskleisti vietų savitumą, esminius jų raidos aspektus, skatinti gyvųjų kultūros tradicijų ir vietai būdingų amatų išsaugojimą. Kartu dokumentas pažymi, kad nevaldomas turizmas gali kelti grėsmę vietų autentiškumui. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Žin., 2002, Nr. 110-4852) pažymima, kad kultūros paveldo turtingumas laikomas vienu iš pagrindinių veiksnių, įtakojančių rekreacinių teritorijų

diferencijavimą, naudojimą ir tvarkymą, ir nurodoma, kad kultūros paveldo išsaugojimo rėmimą tikslinga derinti ir su Nacionaline turizmo programa, Kultūrinio turizmo programa bei kaimo turizmo plėtote, o kultūrinio turizmo plėtojimas, apimantis atitinkamų planų rengimą bei reikalingos infrastruktūros užtikrinimą, yra vienas iš prioritetų Kultūros paveldo teritorijų apsaugos ir naudojimo nuostatomis įgyvendinti. Kultūrinis ir pažintinis, ekologinis ir kaimo turizmas nurodomi prioritetinėmis turizmo plėtos rūšimis Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje. Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas išskiriamas vienu iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje. Vieni iš Lietuvos nacionalinės turizmo plėtos 2014-2020 metų programos uždavinių – specializuotų kaimo turizmo paslaugų plėtra puoselėjant senuosius amatus. Darnios turizmo plėtos pagrindą sudaro visapusiškas požiūris, vienijantis aplinkosauginius, socialinius ir ekonominius bei kultūrinius aspektus.

Labai svarbus ne tik ekonominis, bet ir sociokultūrinis turizmo poveikis. Jis pasireiškia kuriamą infrastruktūra, didėjančia paslaugų ir pramogų pasiūla, gyvėjančiu kultūriniu gyvenimu regionuose, augančiomis vietos gyventojų saviraiškos galimybėmis, stiprėjančiu tapatumu ir kultūrinio savitumo raiška.

Didinant turizmo sektoriaus konkurencingumą, svarbu siekti, kad turistų lankomi objektai ir turistams teikiamos paslaugos būtų pritaikyti ir siūlomi jiems visiems, atsižvelgiant į jų fizines išgales, negalią ar amžių, tai yra asmenims su specialiaisiais poreikiais, šeimoms su mažais vaikais, senyviems žmonėms ir panašiai. Todėl, skatinant įgyvendinti turizmo projektus, tikslinga nustatyti, kad šiuose objektuose būtina įrengti specialią infrastruktūrą, numatyti atitinkamą aptarnavimą (specialiai mokytas personalas, gestų kalbos vertėjai, aprašymai Brailio raštu), organizuoti veiklą ir ekspozicijas, pritaikytas specialiųjų poreikių turintiems asmenims.

Šioje Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtos specialiojo plano dalyje pateikiami nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos sprendiniai atitinka Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teisės aktų reikalavimus. Pateikiami sprendiniai grindžiami nuostatomis, išreikštomis Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (toliau – LR bendrojo plano) sprendiniuose, Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje (Žin., 2003, Nr. 89-4039), Dvarų išsaugojimo programoje (LR Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 481, Žin., 2003, Nr. 38-1740 ir LR Vyriausybės 2007 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 486, Žin., 2007, Nr. 58-2243), Lietuvos nacionalinėje turizmo plėtos 2014-2020 metų programoje (TAR, 2014, Nr. 2014-03262). Pateikiami sprendiniai taip pat atitinka nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos sprendinius, nustatytus Lėvens valstybinio kraštovaizdžio draustinio ribų plane, Panevėžio apskrities teritorijos generalinio (bendrojo) plano bei Kupiškio miesto (patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. TS-19) ir Kupiškio rajono savivaldybės (patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 24 d. sprendimu Nr. TS-220) teritorijų bendruosiuose planuose.

2.2 NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ NAUDOJIMO TURIZMUI IR REKREACIJAI SĄLYGOS

Vienas svarbiausių veiksnių, darančių įtaką bendrosios kraštovaizdžio formavimo politikos formavimui, yra ypatingą reikšmę kraštovaizdžio vizualinėje struktūroje turinčių nekilnojamųjų kultūros vertybių vertė ir teritorinė sklaida. Gikonių-Astravų, Palėvenėlės-Kupiškio-Mirabelio ir Buivėnų-Noriūnų kultūros vertybių sankaupos arealai yra išskirti kaip teritorijos, svarbios nacionaline ir regionine reikšme. Kryptingam Kupiškio krašto pažinimui formuojama automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistema. Šiame plane siūlomomis turizmo trasomis siekiama integraliai atskleisti rajono gamtos ir kultūros paveldo vertę.

2.2.1 Kupiškio rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektai

Kupiškio rajono nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašai parengti pagal Kultūros paveldo departamento prie LR Kultūros ministerijos 2015-04-10 pateiktą kultūros paveldo objektų sąrašą, papildžius jį informacija, pateikiama Kultūros vertybių registre (2015 m. gegužės 20 d. duomenimis). Rengiant kitų lygmenų teritorijų arba strateginio planavimo dokumentus, sąrašas turi būti patikslintas pagal naujausius Kultūros vertybių registro duomenis.

2.2.2 Nekilnojamojo kultūros paveldo klasifikacija pagal tipologines grupes

Kupiškio rajono nekilnojamas kultūros paveldas pasižymi tipologine įvairove, daugeliui objektų būdinga didelė kultūrinė vertė. Kupiškio rajono strateginiame plėtros plane iki 2020 metų vertingiausiais rajono kultūros paveldo objektais išskiriami: Kupiškio (Aukštupėnų) piliakalnis, Adomynės dvaras, Palėvenės Šv. Domininko bažnyčia ir dominikonų vienuolynas, Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų bažnyčia, buvusi žydų sinagoga (dabartinė Kupiškio viešoji biblioteka).

Kupiškio rajono nekilnojamųjų kultūros vertybių tipologinių grupių tarpe gausiausias grupes sudaro istorinio-memorialinio ir architektūros paveldo objektai. Ypač svarbios pažintinio ir kaimo turizmo plėtrai yra etnografinės, dvarų bei memorialinės sodybos, didelė architektūrinė vertė pasižymintys sakraliniai objektai. Istorinio ir memorialinio kultūros paveldo bei nekilnojamojo dailės paveldo objektų grupėms skiriami objektai yra labai svarbūs pažintinio (kultūrinio) turizmo plėtrai, Vidurio Lietuvos istorinio kraštovaizdžio savitumo išsaugojimui. Mažesnes tipologines grupes sudaro archeologijos ir mitologijos objektai. Mitologijos objektai yra reikšmingi istorinio kraštovaizdžio elementai. Archeologijos paveldo objektų tarpe išskirtiniu vaidmeniu kraštovaizdyje ir dideliu potencialu pritaikant pažintiniam (kultūriniam) turizmui pasižymi piliakalniai.

Objektų priskyrimas tipologinėms grupėms parengtas vadovaujantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme pateikiamu paveldo skirstymu pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį ar jų derinį bei nustatytą vertingųjų savybių

aprašais, pateikiamais Kultūros vertybių registre.

1 lentelė. Kupiškio rajono nekilnojamųjų kultūros vertybių objektai pagal tipologines grupes

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
Archeologinis paveldas			
5290	Piliakalnis	Bugailiškių k.	Šimonių
16255	Senkapis su IX-XII m.e.a. gr. kp.	Didžiagrašių k.	Noriūnų
12213	Senkapiai	Druskių k.	Šimonių
16162	Piliakalnis II	Papilių k.	Kupiškio
16997	Sodybos vieta	Žižmariškio k.	Kupiškio
5288	Ilčiūnų pilkapynas vad. Milžinų kapais		Subačiaus
5285	Obonių piliakalnis		Šimonių
5289	Aluotų, Druskių piliakalnis	Aluotų k.	Šimonių
5274	Bakšėnų piliakalnis	Bakšėnų k.	Alizavos
6291	Buivėnų kapinynas, vad. Milžinų kapais	Buivėnų k.	Noriūnų
23831	Gaigalių piliakalnis su gyvenviete	Gaigalių k.	Šimonių
23825	Kerelių piliakalnis su gyvenviete	Kerelių k.	Skapiškio
23819	Kupiškio, Aukštupėnų piliakalnis su gyvenviete	Kupiškis	Kupiškio
5279	Mirabelio įtvirtinta dvarvietė	Mirabelio k.	Kupiškio
23823	Papilių piliakalnis su gyvenviete	Papilių k.	Kupiškio
23829	Stirniškių, Skverbų, Palėvenės piliakalnis su gyvenviete	Stirniškių k.	Subačiaus
23827	Vaduvų piliakalnis su gyvenviete	Vaduvų k.	Skapiškio
25179	Pajuodupės dvarvietė	Pajuodupės k.	Kupiškio
27094	Elniškių piliakalnis	Elniškių k.	Alizavos
13016	Drūlėnų pilkapis	Drūlėnų k.	Kupiškio
16120	Noriūnų kapinynas	Noriūnų k.	Noriūnų
23821	Likalaukių, Astravų piliakalnis su gyvenviete	Likalaukių k.	Alizavos
6278	Girbučių pilkapis vad. Kapmilžiu	Girbučių k.	Alizavos
21539	Sodybos vieta	Bajorų k.	Skapiškio
Mitologijos paveldo objektai			
5286	Sala, vad. Alka	Skapiškio k.	Skapiškio
37465	Zasinyčių kalnas, vad. Dijokalniu	Bartašiškio k.	Alizavos
Architektūrinis paveldas			
1479	Koplyčia ir vartai	Antašavos k.	Antašavos
1482	Sodyba	Gyvakarų k.	Antašavos
16995	Sodyba	Kupiškis	Kupiškio

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
16599	Sodyba	Laukminiškių k.	Kupiškio
254	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Mazgeliškių k.	Šimonių
954	Medinė koplytėlė	Subačiaus mstl.	Subačiaus
1485	Svirnas II	Svidenių k.	Kupiškio
1495	Svirnas II	Terpeikių k.	Subačiaus
1494	Svirnas I	Terpeikių k.	Subačiaus
260	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Vaduvų k.	Skapiškio
261	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Zasinyčių k.	Alizavos
257	Salamiesčio dvaro sodybos fragmentai	Salamiesčio mstl.	Alizavos
258	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Šetekšnų k.	Šimonių
1497	Svirnas	Pelyšių k.	Šimonių
4110	Kupiškio valsčiaus statinių komplekso valsčiaus raštinės pastatas	Kupiškis	
17402	Kupiškio valsčiaus statinių kompleksas	Kupiškis	
1488	Dominikonų vienuolyno ansamblis	Palėvenės k.	Noriūnų
982	Antašavos dvaro sodyba	Antašavos k.	Kupiškio
1490	Švč. M. Marijos bažnyčios kompleksas	Palėvenėlės k.	Kupiškio
251	Adomynės dvaro sodyba	Adomynės k.	Šimonių
983	Noriūnų dvaro sodyba	Noriūnų k.	Noriūnų
256	Palėvenės dvaro sodyba, vad. Palėvenės, Pauliankos	Stirniškių k.	Subačiaus
16600	Sodyba	Dūbliškių k.	Noriūnų
4767	Sodyba	Kalnagalių k.	Alizavos
22035	Šmito malūnas su technologine įranga	Kupiškis	Kupiškio
2098	Kupiškio linų sandėlis	Kupiškis	Kupiškio
2099	Sandėlis	Subačiaus mstl.	Subačiaus
1493	Grūdų sandėlis	Subačiaus mstl.	Subačiaus
1478	Vėjo malūnas	Kupiškis	Kupiškio
22802	Vandens malūnas su technologine įranga	Šaukliškių k.	Subačiaus
22850	Pedagogo, defektologijos pradininko, profesoriaus Jono Laužiko sodybos namas	Dūbliškių k.	Noriūnų
16790	Namas	Kupiškis	Kupiškio
16737	Namas	Kupiškis	Kupiškio
16601	Namas	Subačiaus mstl.	Subačiaus
1476	Pastatas	Kupiškis	Kupiškio
1477	Vėjo malūnas	Kupiškis	Kupiškio

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
1481	Kapinių koplyčia	Gikonų k.	Kupiškio
15979	Kapinių koplyčia	Uoginių k.	Kupiškio
<i>Istorinio ir memorialinio paveldo objektai</i>			
21160	Kapas	Aukštupėnų k.	Kupiškio
4778	I-ojo pas. karo vokiečių karių kapinės	Bajorų k.	Skapiškio
4744	I-ojo pasaulinio karo vokiečių karių kapai	Biriečių k.	Kupiškio
4716	I-ojo pasaulinio karo vokiečių karių kapinės	Bražiškių k.	Subačiaus
4769	Senosios kapinės	Dabramislių k.	Alizavos
4773	I-ojo pas. karo vokiečių karių antrosios kapinės	Daukučių k.	Alizavos
4772	Svirnas	Daukučių k.	Alizavos
4735	Žuvusiųjų P. Mikalausko ir P. Mockevičiaus kapinės	Drūlėnų k.	Kupiškio
4762	Senosios antrosios kapinės	Girsteikių k.	Alizavos
4761	Senosios pirmosios kapinės, vad. Milžinkapiu	Girsteikių k.	Alizavos
4766	I-ojo pasaulinio karo vokiečių karių kapinės	Juodinių k.	Alizavos
4768	Senosios kapinės	Kalnagalių k.	Alizavos
12246	I-ojo pas. karo vokiečių karių kapinės	Kupiškis	Kupiškio
4777	P. ir S. Pundzevičių sodyba	Laibiškio vs.	Skapiškio
4781	I-ojo pas. karo vokiečių karių kapai	Mituvos k.	Skapiškio
12235	1919 m. žuvusių kovose su vokiečiais kapinės	Padėmbės k.	Subačiaus
4733	I-ojo pasaulinio karo vokiečių karių kapai su akmeniniais kr	Palėvenės k.	Noriūnų
4757	J. Savicko ir P. Javelto kapas ir antkapinis paminklas	Salamiesčio k.	Alizavos
4776	Koplytėlė vyskupo M. Valančiaus blaivybės draugijoms atminti	Skapiškio mst.	Skapiškio
12232	Senosios dominikonų kapinės	Skapiškio mst.	Skapiškio
4714	Lietuvos partizanų kapas ir paminklinis ansamblis	Stračnių k.	Subačiaus
4760	I-ojo pasaulinio karo vokiečių ir rusų karių kapinės	Zasinyčių k.	Alizavos
12240	I-ojo pas. karo vokiečių karių kapai	Šimonių k.	Šimonių
12241	K. Čečino kapas ir antkapinis paminklas	Šimonių k.	Šimonių
4782	Senosios kapinės	Švedukalnio k.	Skapiškio
11000	Žudynių vieta ir kapas		Subačiaus
16996	Sukilėlių kapas		Kupiškio
23087	K. Buroko kapas	Kupiškis	Kupiškio
12247	Kupiškio m. pirmųjų žydų senųjų kapinių dalis	Kupiškis	Kupiškio
12236	Papilių k. senosios kapinės	Papilių k.	Kupiškio

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
12239	Svidenių k. senosios kapinės	Svidenių k.	Kupiškio
12238	Uoginių k. pirmosios senosios kapinės, vad. Amžinybės kalneliu	Uoginių k.	Kupiškio
12237	Čiovydžių k. senosios kapinės	Čiovydžių k.	Kupiškio
2264	Lietuvos partizanų kapas	Adomynės k.	Šimonių
12231	Didžiagrašių k. senosios kapinės	Didžiagrašių k.	Noriūnų
4752	Didžprūdžių k. senosios kapinės	Didžprūdžių k.	Kupiškio
4753	Dumbliūnų k. senosios kapinės	Dumbliūnų k.	Kupiškio
4747	Bukėnų k. senosios kapinės	Bukėnų k.	Kupiškio
4746	Kinderių k. senosios kapinės	Kinderių k.	Kupiškio
4749	Skodinių k. senosios kapinės	Skodinių k.	Kupiškio
4748	Kikonių k. senosios kapinės	Kikonių k.	Kupiškio
4750	Kuosėnų k. senosios kapinės	Kuosėnų k.	Kupiškio
4751	Plundakų k. senosios kapinės	Plundakų k.	Kupiškio
4745	Vėžionių k. senųjų kapinių dalis	Vėžionių k.	Kupiškio
4737	Žegunių k. senosios kapinės	Žegunių k.	Kupiškio
4736	Drūlėnų k. senosios kapinės	Drūlėnų k.	Kupiškio
4734	Mazgeliškių k. senosios kapinės	Mazgeliškių k.	Kupiškio
4743	Kauniškio k. sentikių senosios kapinės	Kauniškio k.	Kupiškio
4741	Jutkonių k. pirmųjų senųjų kapinių dalis, vad. Milžinkapiu	Jutkonių k.	Kupiškio
4742	Jutkonių k. antrosios senosios kapinės	Jutkonių k.	Kupiškio
4740	Virbališkių k. senosios kapinės	Virbališkių k.	Kupiškio
4739	Didžprūdėlių k. senosios kapinės	Didžprūdėlių k.	Kupiškio
4738	Bikonių k. senosios kapinės	Bikonių k.	Kupiškio
4814	Dapšių k. senosios kapinės	Dapšių k.	Šimonių
4811	Uldukių k. senosios kapinės	Uldukių k.	Šimonių
4795	Sokonių k. senosios kapinės	Sokonių k.	Šimonių
4804	Vėderiškių k. senosios kapinės	Vėderiškių k.	Šimonių
4792	Daukų k. senosios kapinės	Daukų k.	Šimonių
4793	Kurapkiškių k. senosios kapinės	Kurapkiškių k.	Šimonių
4805	Visbarų k. senosios kapinės	Visbarų k.	Šimonių
4799	Vairiškių k. senosios kapinės	Vairiškių k.	Šimonių
4800	Apirbų k. senosios kapinės	Apirbų k.	Šimonių
4801	Mieliūnų k. senosios kapinės	Mieliūnų k.	Šimonių
4798	Beregijų k. senosios kapinės	Beregijų k.	Šimonių

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
4802	Puknių k. pirmosios senosios kapinės	Puknių k.	Šimonių
4726	Buivėnų k. senosios kapinės	Buivėnų k.	Noriūnų
4727	Atkočiškių k. senosios kapinės	Atkočiškių k.	Noriūnų
4728	Puponių k. senosios kapinės	Puponių k.	Noriūnų
4729	Maksvyčių k. senosios kapinės	Maksvyčių k.	Noriūnų
4730	Paprūdžių k. senosios kapinės vad. Milžinkapiu	Paprūdžių k.	Noriūnų
4731	Karaliūnų k. senosios kapinės	Karaliūnų k.	Noriūnų
4732	Akmenių k. senosios kapinės	Akmenių k.	Noriūnų
4813	Karaliūniškio k. senosios kapinės vad. Kapų kalneliu	Karaliūniškio k.	Šimonių
4715	Subačiaus žydų senosios kapinės	Paryžės k.	Subačiaus
4806	Druskių k. senosios kapinės	Druskių k.	Šimonių
4803	Rapackų šeimos senosios kapinės vad. Puknių k. antrosiomis kapinėmis	Puknių k.	Šimonių
4791	Mielošių k. senosios kapinės	Mielošių k.	Šimonių
4790	Jurgeliškių k. senosios kapinės	Jurgeliškių k.	Šimonių
4788	Kairių k. senosios kapinės	Kairių k.	Šimonių
4787	Juodpėnų kaimo pirmosios senosios kapinės	Juodpėnų k.	Šimonių
4786	Puožo k. sentikių senosios kapinės	Puožo k.	Šimonių
4789	Butėnų k. senosios kapinės	Butėnų k.	Šimonių
4794	Bugailiškių k. senosios kapinės	Bugailiškių k.	Šimonių
4797	Puzionėlių k. senosios kapinės	Puzionėlių k.	Šimonių
4796	Geiminių k. senosios kapinės	Geiminių k.	Šimonių
4807	Žeimių k. senosios kapinės	Žeimių k.	Šimonių
4808	Jurkštų k. senosios kapinės	Jurkštų k.	Šimonių
4774	Čivų k. senosios kapinės	Čivų k.	Skapiškio
4775	Mikiškių k. senosios kapinės	Mikiškių k.	Skapiškio
4780	Žiogų k. senosios kapinės	Žiogų k.	Skapiškio
4779	Skapiškio mstl. žydų senosios kapinės	Skapiškio mstl.	Skapiškio
4783	Dzivoniškio k. senosios kapinės		Skapiškio
4784	Duoniūnų k. senosios kapinės	Duoniūnų k.	Skapiškio
4785	Tatkonių k. pirmosios senosios kapinės	Tatkonių k.	Skapiškio
4719	Šaltenių k. senosios kapinės	Šaltenių k.	Subačiaus
4809	Butkūnų k. senosios kapinės	Butkūnų k.	Šimonių
4810	Starkonių k. senosios kapinės	Starkonių k.	Šimonių
4812	Pelyšių k. senosios kapinės	Pelyšių k.	Šimonių

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
4718	Vėveliškio k. senosios kapinės	Vėveliškio k.	Subačiaus
4724	Bajoriškių k. senosios kapinės	Bajoriškių k.	Subačiaus
4717	Ilčiūnų k. senosios kapinės		Subačiaus
4720	Oniūnų k. senosios kapinės	Oniūnų k.	Subačiaus
4721	Pamarnakių I k. senosios kapinės	Pamarnakių I k.	Subačiaus
4722	Šiaudinių k. senosios kapinės	Šiaudinių k.	Subačiaus
4723	Žvirblionių k. senosios kapinės	Žvirblionių k.	Subačiaus
12245	Lietuvos partizanų kapai	Kupiškis	Kupiškio
12234	Lietuvos partizanų kapai	Šaukliškių k.	Subačiaus
16994	Lietuvos karių kapai	Kupiškis	Kupiškio
16918	Kraštotyrininkų Elvyros, Stefanijos Glemžaičių ir etnografės Mikalinos Glemžaitės kapas	Kupiškis	Kupiškio
4815	Lietuvos partizanų Juozo ir Rapolo Sakalų kapas	Inkliūzų k.	Šimonių
4758	Ratautiškio k. senosios kapinės	Ratautiškio k.	Alizavos
4759	Akmenės k. senosios kapinės	Ratautiškio k.	Alizavos
4764	Čečiškių k. senosios kapinės	Čečiškių k.	Alizavos
4770	Elniškių k. senosios kapinės	Elniškių k.	Alizavos
4756	Klingų k. senosios kapinės	Klingų k.	Alizavos
4771	Laičių k. senosios kapinės	Laičių k.	Alizavos
4765	Mantvydų k. senosios kapinės	Mantvydų k.	Alizavos
4763	Žadeikių k. senosios kapinės	Žadeikių k.	Alizavos
4755	Kenigšteterių šeimos senosios kapinės	Kupiškis	Kupiškio
4754	Astravų k. senosios kapinės	Astravų k.	Kupiškio
12233	Plūkų šeimos senosios kapinės	Kerelių k.	Skapiškio
12244	Gaigalių k. senosios kapinės	Gaigalių k.	Šimonių
12243	Migonių k. senosios kapinės	Migonių k.	Šimonių
38115	Kupiškio žydų senųjų kapinių kompleksas	Kupiškis	Kupiškio
4725	Lietuvos valstybės veikėjo Vinco Karoblio kapas	Subačiaus mstl.	Subačiaus
<i>Kitas nekilnojamas kultūros paveldas</i>			
2127	Stogastulpis dviaukštis su Švč. Marijos, Nazariečio, Šv. Ant	Adomynės k.	Šimonių
2128	Koplytėlė su Kristaus, nešančio kryžių, skulptūra	Biliūnų k.	Skapiškio
1487	Namas	Byčių k.	Noriūnų
2124	Kryžius su koplytele	Didžprūdėlių k.	Kupiškio
5276	Akmuo su "Velnio pėda"	Gyvakarų k.	Alizavos
2126	Stogastulpis su Nazariečio horeljefine figūra,	Kinderių k.	Kupiškio

Unikalus identifikatorius registre (MC)	Nekilnojamosios Kultūros vertybės vardas ir pavadinimas	Gyvenvietė	Seniūnija
	viršūne		
2125	Koplytstulpis su Rūpintojėlio skulptūra, ornamentuota viršūne	Kinderių k.	Kupiškio
2120	Tremtinių paminklas	Kupiškis	Kupiškio
9600	Antkapinis paminklas	Kupiškis	Kupiškio
10994	Kapinės	Kupiškis	Kupiškio
15506	Skulptūra "Laurynas Stuoka-Gucevičius"	Kupiškis	Kupiškio
10997	Kapinės	Kupiškis	Kupiškio
16526	Gimtinės vieta	Migonių k.	Šimonių
9627	Kryžius	Nociūnų k.	Šimonių
7964	Antkapinis paminklas	Palėvenėlės k.	Alizavos
16791	Kapas	Palėvenės k.	Noriūnų
15508	Antkapinis paminklas	Palėvenės k.	Noriūnų
7968	Koplytstulpis su Kristaus, nešančio kryžių, skulptūra	Punkiškių k.	Šimonių
9628	Antkapinis paminklas I	Punkiškių k.	Šimonių
9630	Antkapinis paminklas III	Punkiškių k.	Šimonių
9629	Antkapinis paminklas II	Punkiškių k.	Šimonių
2122	Stogastulpis dviaukštis su ornamentiniu dekoru	Salamiesčio k.	Antašavos
17305	Antkapinis paminklas	Skapiškio mst.	Skapiškio
10998	Kapinės	Skapiškio mst.	Skapiškio
2123	Stogastulpis su šv. Jono Nepomuko skulptūra	Stuburų k.	Alizavos
9622	Stogastulpis dviaukštis su ornamentuotu kryželiu ir skulptūra	Terpeikių k.	Subačiaus
2129	Koplytstulpis su Rūpintojėlio skulptūra, žmonių figūromis, o	Šimonių k.	Šimonių
7972	Antkapinis paminklas III	Šimonių k.	Šimonių
11001	Kapinės	Šimonių k.	Šimonių
7971	Antkapinis paminklas	Šimonių mstl.	Šimonių
14831	Antkapinis paminklas	Šimonių mstl.	Šimonių
9602	Antkapinis paminklas	Alizavos mstl.	Alizavos
2121	Miliūnų k. jaunimo kryžius	Miliūnų k.	Alizavos
9612	Stogastulpis su skulptūromis ir kryžiumi-viršūne	Antašavos k.	Antašavos
7967	Koplytstulpis	Punkiškių k.	Šimonių
30271	Koplytėlė	Adomynės k.	Šimonių
15815	Pirmosioms Misijoms atminti koplytėlė su Nukryžiuotojo skulptūra	Skapiškio mstl.	Skapiškio

Pastaba: Nekilnojamųjų kultūros vertybių objektai, kuriuos rekomenduojama pritaikyti viešajam pažinimui bei naudojimui pažymėti pajuodintu šriftu.

Istorinio kraštovaizdžio apsauga iki šiol nėra reglamentuojama Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, jis saugomas pagal savivaldybių teritorijų bendrųjų planų sprendinius, teritorijų specialiuosius arba detaliuosius planus, saugomų teritorijų apsaugos dokumentus. Kupiškio rajone etnografinių kaimų apskrityje nėra saugoma, nyksta saugotinių gyvenviečių autentiškumas. Būtina paspartinti etnografinių sodybų, kultūros paveldo vietovių bei jų kultūros paveldo objektų inventorizavimą, išaiškinimą ir registravimą, diferencijuojant juos pagal vertę ir reikšmę.

2.3 NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TVARKYBOS IR NAUDOJIMO PRINCIPAI

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai tvarkomi ir prižiūrimi pagal LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas. Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal individualius arba tipinius apsaugos reglamentus (jei individualūs reglamentai nenustatyti), specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus.

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais. Jei objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, apsaugos zonos nėra nustatytos, joms taikomos LR vyriausybės Specialiųjų Žemės ir miško naudojimo sąlygos.

Kultūros paveldo objektams, esantiems Lėvens kraštovaizdžio draustinyje, tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato Lėvens kraštovaizdžio draustinio ribų bei tvarkymo specialieji planai ir šių objektų apsaugos reglamentai, taip pat specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos.

Saugomais paskelbtų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijoms yra nustatyta konservacinė paskirtis (LR Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatymas). Pagrindinė tikslinė konservacinė žemės naudojimo paskirtis nustatyta visų neveikiančių kapinių ir į Kultūros vertybių registrą įrašytų palaidojimo vietų teritorijoms (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas).

Gali būti nustatyta, kad tikslinga saugoti objektus, kurie yra neregistruoti Kultūros vertybių registre, tačiau pasižymi vertingosiomis savybėmis. Atlikus papildomus kultūrinius istorinius tyrimus savivaldybės gali inicijuoti jų įtraukimą į Kultūros vertybių registrą arba jų vertingosios savybės gali būti saugomos teritorijų planavimo dokumentais.

2.4 KULTŪROS PAVELDO PRITAIKYMO TURIZMUI IR REKREACIJAI KRYPTYS IR PRIORITETAİ

Kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmui ir rekreacijai turi stiprinti jų vertingąsias savybes, išsaugoti palankias jų apžvalgos sąlygas, stiprinti jų vaidmenį istoriniame kraštovaizdyje. LR teritorijos bendrajame plane nurodoma, kad istoriškai

susiklosčiusių kultūrinio kraštovaizdžio erdvinių struktūrų išlikimas turi ypatingą reikšmę kraštovaizdžio formavimui. Kultūros paveldo objektų apsauga turi būti planuojama ir vykdoma integraliai su gamtos paveldo apsauga.

Būtina prioritetine tvarka parengti išlikusių etnografinių sodybų tvarkybos reglamentus, numatyti finansinės paramos, kompensavimo teikimą tokių objektų tvarkybai. Pirmaeilis pritaikymas turizmui ir rekreacijai padėtų atgaivinti tiek etnografines kaimo sodybas, tiek nykstančias, tačiau į Kultūros vertybių registrą įrašytas, dvarų sodybas. Planuojant finansinę paramą architektūros ir urbanistikos paveldo apsaugai prioritetas teiktinas vertingosiomis savybėmis pasižyminčių medinių pastatų, kuriems gresia kultūrinės vertės menkėjimas arba išnykimas, išsaugojimui.

Siekiant atgaivinti ir pritaikyti lankymui vertingus sakralinio architektūros paveldo objektus tikslinga plačiau naudoti tarptautinių kultūros kelių programų teikiamas galimybes. Pirmiausia tikslinga tvarkyti viešąsias erdves, esančias saugomų kultūros paveldo objektų teritorijose bei jų apsaugos zonose.

Žymiai didesnės investicijos skirtinos miestelių viešosioms erdvėms tvarkyti. Tikslinga rengti specialias programas, skirtas kaimų bendruomenėse plėtoti tradicinės medžio statybos amatą, kitus verslus, susijusius su kultūriniu turizmu ir paveldo objektų atgaivinimu. Įgyvendinant Nacionalinę turizmo plėtros programą vienas iš nustatomų turizmo plėtros uždavinių – remti kaimo turizmo ir tradicinių amatų plėtrą (Nacionalinė turizmo plėtros 2014–2020 metais programa).

Ypatinga reikšmė išsaugant nekilnojamąjį kultūros paveldą, išlikusį kaimiškose vietovėse, turėtų būti skiriama vietos bendruomenėms stiprinti. Vietos gyventojai turėtų būti skatinami teikti objektus, svarbius vietos kultūros tradicijoms išsaugoti, apsaugos statusui suteikti, taip pat dalyvauti rengiant ir įgyvendinant saugomų Kultūros paveldo objektų tvarkybos projektus.

Tikslinga sparčiau rengti turizmui ir rekreacijai planuojamų pritaikyti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų individualius apsaugos reglamentus, išskirtiniais atvejais – jų apsaugos specialiuosius planus. Šiais dokumentais nustatomos arba tikslinamos saugomų objektų teritorijų ir apsaugos zonų ribos bei tvarkybos ir naudojimo reikalavimai.

Turizmui ir rekreacijai pritaikomi objektai turi būti ženklinami prioritetine tvarka, pagrindiniuose keliuose pastatomos nuorodos į šiuos objektus. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, pritaikomų turizmui ir rekreacijai, apsaugos stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisykles, o stebėsenos rezultatai turi būti naudojami rengiant kitus teritorijos planavimo ir kultūros paveldo tvarkybos dokumentus.

3 REKREACINIŲ TERITORIJŲ SISTEMA

3.1 BENDROSIOS NUOSTATOS

Rekreacinių teritorijų sistemą sudaro rekreacinių teritorijų, lankytinų ir turizmo paslaugų objektų, siejamų turistinėmis trasomis ir kelių tinklu, apibrėžtas teritorinis junginys. Rekreacinėms teritorijoms Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros specialiajame plane priskiriami turizmo centrai ir rekreacinės vietovės.

Rekreacinę vietovę (rekreacinio funkcinio prioriteto zoną) sudaro poilsiui, turizmui ar sveikatinimui naudojamas arba numatomas naudoti atitinkamų gamtinės, kultūrinės bei socialinės aplinkos išteklių ir rekreacinės infrastruktūros lokalinis teritorinis kompleksas (žemės sklypų grupė), kuriam planavimo dokumentuose yra nustatomas rekreacinio naudojimo prioritetas. Rekreacinėje vietovėje, atsižvelgiant į planavimo lygmenį, žemės sklypų pagrindinę tikslinę paskirtį, teritorijų tvarkymo reglamento ar naudojimo ir tvarkymo režimo ypatumus, skiriamos viena ar keletas atskirų rekreacinio funkcinio prioriteto tvarkymo zonų.

Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras – gyvenamoji vietovė (miestas, miestelis, kaimas), išsiskirianti turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išplėtojimu bei formuojanti turistų srautus.

Rengiant Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros specialųjį planą buvo analizuoti Panevėžio apskrities ir Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrieji planai, Kupiškio rajono strateginis planas, turizmo plėtros programa, Lėvens kraštovaizdžio draustinio tvarkymo planas, taip pat turizmo informacijos centro informacinė medžiaga. Vis tik būtina pabrėžti, kad planas nėra minėtų dokumentų rekreacinės informacijos suvestinė, o pateikia apibendrintą principinį rekreacijos bei turizmo vystymo rajone erdvinį modelį, akcentuojantį rekreacinių teritorijų sistemos ir svarbiausių rekreacinės infrastruktūros objektų lokalizavimą.

3.2 REKREACINIŲ TERITORIJŲ TIKSLINIO VYSTYMO KRYPTYS

3.2.1 Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai bei jų tikslinio vystymo kryptys

Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros sistemoje turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę: regioninės ir lokalinės svarbos. Rajono teritorijoje išskiriami 7 turizmo centrai. Šie įvairaus lygmens turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai formuoja gana tolygų tinklą, kurio atskirose atkarpose yra kitos rekreacinių bei pažintinių turistinių požiūriu svarbios vietovės.

Numatomos **pagrindinės** Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos formavimo bei vystymo specializacijos kryptys:

- *bendrasis turizmas (1)* – teikiamos bendrosios, specialių papildomų tikslų nekeliančios paslaugos (maitinimas, apgyvendinimas, informacija ir kt.);
- *kultūrinis (pažintinis turizmas, žaliasis (ekologinis) turizmas (2))* – tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje, norint tikslingai pažinti šią aplinką, krašto gamtos ir kultūros paveldo kompleksus ir objektus, kraštovaizdį, istoriją, išplėsti kultūrinį akiratį, mokytis;
- *sporto rekreacija (3)* – tai aktyvus poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje (žaidžiant sportinius žaidimus, plaukiojant valtimis, vandens slidėmis ir pan.) arba stebint sporto renginius;
- *pramoginė rekreacija (4)* – tai jėgų atgavimas gamtinėje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose ir renginiuose, lankant specializuotus pramogų parkus;
- *poilsis gamtoje (poilsinis turizmas)(5)* – bendro pobūdžio, fizinės, psichinės ir dvasinės jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis lauko sąlygomis (gamtoje), centruose gali būti teikiamos ir kai kurios specializuotos paslaugos (poilsio ir pramogų organizavimas, poilsiui ir pramogoms skirtas inventoriaus nuoma ir kt.).

Dauguma Kupiškio rajone išskirtų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų yra polifunkcinio pobūdžio, t.y. jungia daugiau nei dvi rekreacinės specializacijos kryptis. Rekomenduojamos rekreacinės specializacijos kryptys 2 lentelėje yra surašytos pagal reikšmę; prioritetinės specializacijos kryptys paryškintos pusjuodžiu šriftu.

2 lentelė. Kupiškio rajono turizmo aptarnavimo centrai, jų vystymo kryptys

Eil. Nr.	Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centro pavadinimas	Vystytinos kryptys*
REGIONINĖS SVARBOS		
1.	Kupiškis	1 ; 2; 3; 4 ; 5
VIETINĖS LOKALINĖS SVARBOS		
2.	Salamiestis	2 ; 3; 5.
3.	Adomynė	2 ; 5.
4.	Palėvenė	1; 2 ; 5.
5.	Subačius	1; 2; 5 .
6.	Skapiškis	1; 2 ; 5.
7.	Palėvenėlė	1; 2; 4 ; 5.

* 1 – bendrasis turizmas; 2 – kultūrinis (pažintinis, žaliasis (ekologinis) turizmas); 3 – sporto rekreacija; 4 – pramoginė rekreacija; 5 – poilsis gamtoje (poilsinis turizmas).

Kupiškio rajone svarbiausias esamas plėtotinas regioninės svarbos daugiavertinis turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras – Kupiškis. Tai ypatingai svarbus teritorinis vienetas, formuojantis viso Kupiškio rajono įvaizdį. Prioritetas teikiamas Kupiškio miesto patrauklumo didinimui, išnaudojant kultūrinį ir istorinį potencialą, sukuriant vidutinio ir aukšto lygio apgyvendinimo infrastruktūrą bei poilsio ir pramogų bazę, nepriklausomą nuo metų laikų sezoniškumo.

Šiuo metu lokalinės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų rajone nėra. Numatomi lokalinės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai išskiriami svarbiausiose gyvenamosiose vietovėse, jau naudojamose arba numatomose naudoti turizmui ir rekreacijos aptarnavimui, patenkančiose į didelio rekreacinio potencialo arealus ir pasižyminčiose gamtinių, kultūrinių bei socialinių išteklių turtingumu, esančiose šalia nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų.

Vietinės (lokalinės) reikšmės centrus atitinka: **Salamiestis, Adomynė, Palėvenė, Subačius, Skapiškis, Palėvenėlė.**

Numatomas vietinės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras – Palėvenė, kuri dėl vykdomos veiklos jau tapusi besiformuojančiu ir žinomu už Kupiškio rajono ribų pažintinio turizmo centru. Ilgą laiką dėl avarinės pastatų būklės uždarytas Palėvenės dominikonų vienuolynas, įgyvendinus ES lėšomis finansuojamą projektą „Palėvenės buvusio dominikonų vienuolyno ansamblio restauravimo, sutvarkymo ir pritaikymo viešoms turizmo reikmėms techninio projekto parengimas ir svirno dalies pritaikymas turizmui“, ypatingai traukia lankytojus. Todėl Palėvenės vietovė neoficialiai atlieka aktyvią pažintinio turizmo funkciją. Likusieji centrai yra perspektyviniai, jų specializacija sietina su pažintinio turizmo aptarnavimo funkcijomis, pramoginės ir sporto rekreacijos funkcijų vystymu. Prioritetas teikiamas viešosios turizmo paslaugų kokybės gerinimui – įvaizdžio formavimui, maršrutų (dviračių, pėsčiųjų, vandens) sudarymui, vieningos informacinės sistemos diegimui, apgyvendinimo, maitinimo, pramogų, sporto ir kitų paslaugų teikėjų tinklo kiekybinei ir kokybinei plėtrai, informacijos teikimui apie lankytinas gamtos ir kultūros paveldo vertybes bei siūlomus maršrutus.

3.2.2 Rekreacinio prioriteto vietovės ir jų tikslinio vystymo kryptys

Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas ypatingą dėmesį skiria rekreacinių teritorijų – rekreacinio prioriteto vietovių plėtrai. Tai lokaliniai teritoriniai kompleksai, kurie yra išskiriami įvertinant rekreacinių išteklių potencialą, esamą naudojimą, naudojimo perspektyvumą ir kuriems nustatomas rekreacinio naudojimo prioritetas. Teritoriškai lokalizuojant rekreacinio prioriteto vietas, buvo įvertinti Panevėžio apskrities teritorijos bendrojo plano bei Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai.

Rekreacinio prioriteto vietovių tarpe didžiąją dalį sudaro bendro profilio rekreacinės vietovės, kurių pagrindinė specializacijos kryptis – poilsis gamtoje. Jų yra išskirta

47, iš kurių 2 yra regioninės svarbos. Išskiriant šios specializacijos krypties vietoves svarbiausi veiksniai, nulemiantys vietovės lokalizaciją, yra gamtinių rekreacinių išteklių potencialas (vandens telkiniai, miškai, kraštovaizdžio vaizdingumas, kultūros vertybių pritaikymas turizmui), padėtis vystomų turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų, nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų atžvilgiu.

Regioninės svarbos rekreacinio prioriteto vietovės: 1. Palėvenės-Noriūnų ir 2. Aukštupėnų.

Tarp lokalinę svarbą turinčių rekreacinio prioriteto (poilsio gamtoje) vietovių vyrauja pradedamos įsisavinti ir perspektyvinės vietovės. Šias rekreacines vietoves reikalinga formuoti išnaudojant palankų gamtinį potencialą. Tam būtina sutvarkyti vandens telkinių aplinką, pritaikant poilsiavimui esamus miškus, o nesant jų, vykdyti naujų miškų ir kitų želdinių įveisimą, plėtoti turizmo ir poilsio infrastruktūrą.

Alizavos seniūnijoje numatoma 12 perspektyvinių rekreacinių teritorijų: A1. Elniškių – apima Elniškių piliakalnį ir jo vizualinės apsaugos zoną, besiribojančią su Kupiškio tvenkiniu (Kupiškio mariomis); A2. Palėvenėlės I – apima „Korėjos“ teritoriją; A3. Palėvenėlės II – apima Palėvenėlės kaimo teritoriją bei Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) pakrantę; A4. Bagdonių – apima Kupiškio tvenkinyje (Kupiškio mariose) esančią Bagdonių salą, kurią rekomenduojama sujungti pontoniniu tiltu su rytiniu Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) krantu ir saloje įrengti teminį pramogų parką, pritaikytą visos šeimos poilsiui; A5. Palėvenėlės III – apima šiaurinėje kaimo pusėje prie Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) esančią poilsiavietę; A6. Žilių – apima išekspluatuoto žvyro karjero teritoriją; A7. Pabūdžio – apima išekspluatuoto žvyro karjero teritoriją; A8. Salamiesčio-Stuburų – apima Stuburų kaime esantį vandens telkinį ir jo pakrantes; A9. Gyvakarų – apima Gyvakarų tvenkinį ir jo pakrantes; A10. Petrošiškio – apima Petrošiškio giraitę bei jos apylinkes; A11. Alizavos – apima buvusių fermų teritoriją, į vakarus nuo Alizavos miestelio; A12. Mirgų – apima Mirgų ežerą bei jo apyežerį. Visos šios vietovės pasižymi gamtiniais ištekliais, esminis trūkumas – nesuformuota reikalinga rekreacinė infrastruktūra.

Turizmo ištekliai Alizavos seniūnijoje: miškai, Kupiškio tvenkinys (Kupiškio marios), Pyvesos upė, kultūros vertybės (Gyvakarų kaime esanti etnoarchitektūrinė sodyba, Salamiesčio dvaro sodyba, Bakšėnų piliakalnis, Zasinyčių buv. dvaro sodybos fragmentai, Dijokalnis, teisininko Jono Aukštuolio sodyba, Elniškių piliakalnis, Palėvenėlės Švč. M. Marijos bažnyčios kompleksas), „Korėjos“ teritorija Palėvenėleje, Veronikos Šleivytės paveikslų galerija Viktoriškėse, „Glemžų seklyčia – muziejus“ Alizavos kultūros namuose, etninis renginys „Duonos kelias“, kraštiečių suėjimo šventės, Kapelų šventė „Nebus tykus vakarėlis“ Alizavoje, respublikinė kapelų šventė „Atkelkim svečiams vartelius“ Salamiestyje.

Turizmo paslaugos ir infrastruktūra: kultūros namai Alizavoje ir Salamiestyje, maisto prekių parduotuvės, med. punktai, pašto skyriai, poilsiavietės ant Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) kranto.

Alizavos seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Alizavos seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai, bei jų vystymo kryptys

Teritorijos nr. brėžinyje	Seniūnija	Rekreacinės teritorijos pavadinimas	Plotas, ha	Naudojimo tipas	Vystytinos specializacijos kryptys*	Siūloma turizmo ir rekreacijos infrastruktūra
A1	Alizavos	Elniškių	12,96	ekstensyvaus naudojimo	K; G	• apžvalgos aikštelė; • prieplauka; • dviračių nuomos punktas; • stovyklavietė; • maudykla
A2	Alizavos	Palėvenėlės I	24,44	ekstensyvaus naudojimo	P; G	• žvejų stovyklavietė
A3	Alizavos	Palėvenėlės II	1,58	intensyvaus naudojimo	P; A; G	• prieplauka; • žvejų motelis; • turizmo ir žvejybos reikmenų nuoma; • maudykla
A4	Alizavos	Bagdonių	7,46	intensyvaus naudojimo	P	• teminis pramogų parkas
A5	Alizavos	Palėvenėlės III	0,89	ekstensyvaus naudojimo	G	• maudykla
A6	Alizavos	Žilių	46,22	ekstensyvaus naudojimo	P; A	• stovyklavietė; • dažasvydis
A7	Alizavos	Pabūdžių	24,84	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudykla
A8	Alizavos	Salamiesčio - Stuburų	16,46	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudykla
A9	Alizavos	Gyvakarų	6,61	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudykla
A10	Alizavos	Petrošiškio	38,70	ekstensyvaus naudojimo	G	• poilsivietė
A11	Alizavos	Alizavos	9,74	ekstensyvaus naudojimo	A	• moto kroso trasa
A12	Alizavos	Mirgų	25,06	ekstensyvaus naudojimo	A	• stovyklavietė; • maudykla

* A – aktyvaus poilsio (sporto) rekreacija, G – pasyvaus poilsio gamtoje rekreacija, K – kultūrinis pažintinis turizmas, P – pramoginė rekreacija.

Kupiškio mieste numatomos 7 perspektyvinės rekreacinės teritorijos: K1. Piliakalnio – apima Aukštupėnų piliakalnio ir jo vizualinės zonos teritoriją, Kalkyno prūdą ir aplinkines teritorijas bei ~4,5 ha teritoriją tarp Topolių ir Piliakalnio gatvių; K2. L. Stuokos-Gucevičiaus aikštė; K3. Skveras prie Taikos g. ir Gedimino g.; K4. Parkas prie Gedimino g.; K5. Parkas abipus K. Šimonio g.; K6. Parkas prie Kupos upės; K7. Varležeris – apima apie 12 ha ploto miško kartu su Varležeriu.

Kupiškio bažnyčios bokšte rekomenduojama įrengti apžvalgos aikštelę;

Kupiškio seniūnijoje (išskyrus miesto teritoriją) numatoma 17 perspektyvinių rekreacinių teritorijų: K8. Aukštupėnų I – apima visą Uošvės liežuvio dendroparką ir šiaurinę kairiojo Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) kranto teritoriją, kurioje įsikūręs centrinis miesto paplūdimys, prieplauka, vasarą veikia vandenlenčių parkas; K9. Aukštupėnų II – rekreacinė teritorija prie Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) į šiaurę nuo Aukštupėnų kaimo; K10. Lazdinupio – apima beržynėlį, esantį prie Lazdynupio; K11. Pyragių – apima Indubo ežerą ir jo apyežerį; K12. Paketurių I – apima buvusią aerodromo teritoriją; K13. Paketurių II – apima kaimo teritoriją ant Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) kranto, kur įrengta poilsiavietė paskelbta „Utenos alaus“ poilsiavieta; K14. Drulėnų – apima esamą poilsiavietę Drulėnų kaime ant Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) kranto; K15. Pajuodupės – apima žemės sklypą Pajuodupės kaime prie Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių); K16. Vėžionių – apima Vėžionių kaime, ant Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) kranto esančią teritoriją; K17. Bagdonių – teritorija skirta tiltui / privažiavimui prie Bagdonių salos; K18. Jutkonių – apima atragį, esantį prie Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių); K19. Virbališkių – apima Virbališkių kaimo teritoriją, esančią palei Marių gatvę; K20. Didžprūdėlių – apima Didžprūdėlių tvenkinį ir jo pakrantes; K21. Didprūdžių – apima Maugarų tvenkinį ir jo pakrantes; K22. Uoginių – apima buvusio karjero teritoriją, dalis jos naudojama kaip auto-moto kroso trasa.

Turizmo ištekliai Kupiškio seniūnijoje: miškai, Kupiškio tvenkinys (Kupiškio marios), Lėvens upė, kiti vandens telkiniai, kultūros vertybės (Aukštupėnų piliakalnis, Papilių piliakalnis, Mirabelio įtvirtinta dvarvietė, Lietuvos tautosakininko Jono Balio gimtoji sodyba, Kupiškio valsčiaus pastatų kompleksas, Šmito malūnas ir kiti malūnai Kupiškio mieste, Kupiškio linų sandėlis ir kiti), etnografijos muziejus, Adomo Petrausko muziejus Uoginiuose, Tarptautinės triatlono varžybos, Vikingų valčių varžybos, Tradicinis tarptautinis folkloro festivalis „Lingaudala“, kasmetinė turizmo sezono atidarymo šventė, kalendorinės šventės ir kt.

Turizmo paslaugos ir infrastruktūra: turizmo ir verslo informacijos centras, kultūros centras, ligoninė, paštas, maitinimo ir apgyvendinimo įstaigos, įvairios parduotuvės, kaimo turizmo sodybos, dviračių nuoma, parkai, skverai, autobusų stotis, traukinių stotis, poilsiavietės ant Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) kranto.

Kupiškio seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Kupiškio seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai, bei jų vystymo kryptys

Teritorijos nr. brėžinyje	Seniūnija	Rekreacinės teritorijos pavadinimas	Plotas, ha	Naudojimo tipas	Vystytinos specializacijos kryptys*	Siūloma turizmo ir rekreacijos infrastruktūra
K1	Kupiškio	Piliakalnio	57,41	ekstensyvaus naudojimo	K; P; G	• pėsčiųjų takas - promenada; • apžvalgos aikštelė; • diskgolfo aikštynas; • stovyklavietė; • maudykla
K2	Kupiškio	L. Stuokos-Gucevičiaus aikštė	0,98	ekstensyvaus naudojimo	K	• aikštės tvarkymas; • mažoji architektūra
K3	Kupiškio	Skveras prie Taiko ir Gedimino gatvių	1,54	ekstensyvaus naudojimo	K	• mažoji architektūra
K4	Kupiškio	Parkas prie Gedimino g.	1,47	ekstensyvaus naudojimo	K, G	• mažoji architektūra
K5	Kupiškio	Parkas abipus K. Šimonio g.	17,13	ekstensyvaus naudojimo	P, A, G	• mažoji architektūra; • riedučių, riedlenčių ir BMX dviračių parkas; • sveikatingumo centras; • vaikų žaidimų aikštelė
K6	Kupiškio	Parkas prie Kupos upės	10,70	ekstensyvaus naudojimo	K, P, A, G	• mažoji architektūra; • mini golfo aikštė; • smėlio tinklinio aikštelė; • lauko treniruoklių aikštelė; • vaikų žaidimų aikštelė.
K7	Kupiškio	Varležerio	17,26	ekstensyvaus naudojimo	G	• mažoji architektūra; • maudykla
K8	Kupiškio	Aukštupėnų-I	18,72	intensyvaus naudojimo	P; G	• kempingas; • irklavimo bazė; • dviračių nuoma; • vaikų žaidimų aikštelė
K9	Kupiškio	Aukštupėnų-II	0,57	ekstensyvaus naudojimo	G	• poilsiavietė; • maudykla
K10	Kupiškio	Lazdinupio	0,50	ekstensyvaus naudojimo	G	• poilsiavietė
K11	Kupiškio	Pyragių	4,55	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudykla; • vaikų žaidimų aikštelė
K12	Kupiškio	Paketurių I	53,15	intensyvaus naudojimo	P	• orlaivių parkas

K13	Kupiškio	Paketurių II	3,19	ekstensyvaus naudojimo	G	• maudykla; • poilsiavietė
K14	Kupiškio	Drulėnų	1,88	ekstensyvaus naudojimo	G	• maudykla; • poilsiavietė
K15	Kupiškio	Pajuodupės	4,32	ekstensyvaus naudojimo	G	• maudykla; • poilsiavietė
K16	Kupiškio	Vėžionių	5,99	ekstensyvaus naudojimo	G	• poilsiavietė; • maudyklos
K17	Kupiškio	Bagdonių	0,31	intensyvaus naudojimo		• tiltas į Bagdonių salą
K18	Kupiškio	Jutkonių	5,44	intensyvaus naudojimo	A, G	• poilsiavietė; • maudykla; • kempingas; • prieplauka
K19	Kupiškio	Virbališkių	32,23	intensyvaus naudojimo	A, G	• stovyklavietė; • žvejų motelis; • įrangos nuoma; • maudykla
K20	Kupiškio	Didžprūdėlių	4,27	ekstensyvaus naudojimo	G	• poilsiavietė, • maudykla
K21	Kupiškio	Didžprūdžių	16,38	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė, • maudykla
K22	Kupiškio	Uoginių	10,38	ekstensyvaus naudojimo	P, A	• stovyklavietė; • auto-moto kroso trasa

Noriūnų seniūnijoje numatomos 3 perspektyvinės rekreacinės teritorijos: N1. Byčių – apima šiaurinę Vienkiemių gatvės dalį, patenkančią į Lėvens kraštovaizdžio draustinį ir Natura2000 teritoriją; N2. Naktakės – apima Noriūnų tvenkinį bei tvenkinio pakrantes, teritorija organiškai apribota keliukais; N3. Rudilių – apima Rudilių tvenkinį ir jo pakrantes. Alojos telmologiniame draustinyje siūloma žaliaji (ekologinė) rekreacija (spanguoliavimas, pažintinio tako įrengimas, paukščių ar augalų stebėjimas ir pan.).

Turizmo ištekliai Noriūnų seniūnijoje: miškai, Lėvens upė, kultūros vertybės (Palėvenės dominikonų vienuolyno ansamblis, Noriūnų dvaro sodyba, Profesoriaus Jono Laužiko sodybos namas), seklytėlė-muziejus Noriūnų laisvalaikio centre, Tarptautinė sakralinės muzikos ir teatro šventė „Sielos ilgesys“ Palėvenės vienuolyne, Mokyklinių teatrų festivalis „Palėvenė“, kasmetinė Sūrio šventė, Respublikinė kapelų ir liaudies muzikantų šventė „Grok, armonika, grok“, Respublikinė neįgaliųjų kolektyvų šventė „Mes čia, greta jūsų“, Kaimo teatrų festivalis „Kaimo liktarnia“, Kaziuko kermošius Noriūnuose.

Turizmo paslaugos ir infrastruktūra: Noriūnų laisvalaikio centras, maisto prekių parduotuvės, med. punktai, pašto skyriai, kaimo turizmo sodyba „Pas sesutes“ Pasuosių kaime, viešam pažinimui ir naudojimui pritaikytas Palėvenės dominikonų vienuolynas.

Geriausiai išsilaikiusius Noriūnų dvaro pastatus bei visą teritoriją pritaikius turizmui ir išnaudojus Palėvenės vienuolyno kaimynystę, Noriūnų-Palėvenės vietovė būtų ypatingai patraukli ne tik regioniniu, bet ir nacionaliniu lygiu.

5 lentelė. Noriūnų seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai bei jų vystymo kryptys

Teritorijos nr. brėžinyje	Seniūnija	Rekreacinės teritorijos pavadinimas	Plotas, ha	Naudojimo tipas	Vystytinos specializacijos kryptys*	Siūloma turizmo ir rekreacijos infrastruktūra
N1	Noriūnų	Byčių	15,55	intensyvaus naudojimo	P; A	• kalnų slidinėjimo trasa; • snieglenčių parkas; • lygumų slidinėjimo trasa; • rodelio trasa (megėjiškos kalnų rogės); • inventoriaus nuoma; • automobilių stovėjimo aikštelė
N2	Noriūnų	Naktakės	25,27	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė, • maudyklos
N3	Noriūnų	Rudilių	3,87	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė, • maudykla

Skapiškio seniūnijoje numatomos 2 perspektyvinės rekreacinės teritorijos: SK1. Notigalės I – apima Notigalės ežerą bei nedidelę rytinio apyežerio dalį; SK2. Skapiškio – apima Skapiškio ežerą ir jo apyežerį. Notigalės telmologiniame draustinyje esančią pelkę siūloma pritaikyti žaliajai (ekologinei) rekreacijai (spanguoliavimas, pažintinio tako įrengimas, paukščių ar augalų stebėjimas ir pan.)

Turizmo ištekliai Skapiškio seniūnijoje: miškai, vandens telkiniai, kultūros vertybės (buvusio dvaro sodybos fragmentai Vaduvų kaime, P. ir S. Pundzevičių sodyba), akademiko Juozo Matulio muziejus Naivių kaime, vaikų ir jaunimo teatrų šventė – kūrybinė stovykla „Pienių medus“, tarptautinis bardų festivalis „Tai – aš“, seniūnijos šventė, Užgavėnės.

Turizmo paslaugos ir infrastruktūra: Skapiškio kultūros namai, Laičių kaimo laisvalaikio centras, Naivių kaimo laisvalaikio centras, maisto prekių parduotuvės, med. punktai, vaistinė, pašto skyrius, kavinė „Dalgirda“ Skapiškio kaime, turizmo sodyba „Čivonkiemis“ Čivonių kaime, kaimo turizmo sodyba „Mažasis kaimelis“ Vergučių kaime, poilsio vietė Notigalės telmologiniame draustinyje, degalinė, traukinių stotis.

6 lentelė. Skapiškio seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai bei jų vystymo kryptys

Teritorijos nr. brėžinyje	Seniūnija	Rekreacinės teritorijos pavadinimas	Plotas, ha	Naudojimo tipas	Vystytinos specializacijos kryptys*	Siūloma turizmo ir rekreacijos infrastruktūra
SK1	Skapiškio	Notigalės	0,29	ekstensyvaus naudojimo	G	• maudykla
SK2	Skapiškio	Skapiškio	11,78	ekstensyvaus naudojimo	G	• poilsiavietė; • maudykla

Subačiaus seniūnijoje numatomos 2 perspektyvinės rekreacinės teritorijos: SB1. Subačiaus II – apima Stračnių kaime esantį vandens telkinį ir jo pakrantes; SB2. Subačiaus I – apima išekspluotuatą karjerą Stračnių kaime ir miškingas jo apylinkes.

Turizmo ištekliai Subačiaus seniūnijoje: miškai, Lėvens upė, kultūros vertybės (Sandėlis, Grūdų sandėlis Subačiuje, Buv. administracinių pastatų kompleksas Subačiuje, Gyvakarų kaimo etnoarchitektūrinės sodybos namas, Terpeikių svirnai, Stirniškių, Skverbų, Palėvenėlės piliakalnis su gyvenvieta, Palėvenės dvaro sodyba, vad. Paliankos), Žvirblionių miške 2007 m. įrengtas 1,2 km ilgio pažintinis takas „prie Kumpono“. Natūralios dangos takas pavadintas upeliuko, prie kurio šis takas įrengtas, vardu. Take galima susipažinti su Subačiaus girininkijos miškuose gyvenančiais gyvūnais ir paukščiais: perskaityti jų informacinius aprašymus, pažiūrėti nuotraukas. Stendai pastatyti vietose, kuriose aprašyti gyvūnai ir paukščiai natūraliai gyvena.

Turizmo paslaugos ir infrastruktūra: Subačiaus kultūros namai, laisvalaikio centras Lukonių kaime, pašto skyrius, maisto parduotuvės, gėrimų parduotuvė, med. punktai, vaistinė, degalinė, traukinių stotis, svečių namai „Apynių namai“ Stirniškių kaime, kaimo turizmo sodyba su kavine „Pakalnės svetainė“ Skverbų kaime.

Terpeikių kaime esantys pavieniai nekilnojamųjų kultūros vertybių objektai (du svirnai ir namas) turi ypač palankias sąlygas pritaikymui turizmo ir rekreacijos reikmėms. Subačiuje esančius Sandėlius ir administracinį pastatą, saugomus Kultūros vertybių objektus, taip pat rekomenduojama pritaikyti viešojo naudojimo ir pažinimo reikmėms.

7 lentelė. Skapiškio seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai bei jų vystymo kryptys

Teritorijos nr. brėžinyje	Seniūnija	Rekreacinės teritorijos pavadinimas	Plotas, ha	Naudojimo tipas	Vystytinos specializacijos kryptys*	Siūloma turizmo ir rekreacijos infrastruktūra
SB1	Subačiaus	Subačiaus	25,24	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudyklos
SB2	Subačiaus	Šaukliškių	60,80	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietės; • maudyklos

Šimonių seniūnijoje numatomos 5 perspektyvinės rekreacinės teritorijos: Š1. Starkonių – apima Suosos ežero šiaurinį apyežerį; Š2. Šimonių – apima Šimonių miestelyje esantį vandens telkinį ir su juo besiribojančią ~2 ha teritoriją iš šiaurės vakarų pusės; Š3. Puožo – apima Puožo ežerą ir jo apyežerį; Š4. Adomynės – apima Adomynės kaime esančio tvenkinio ir buvusio stadiono teritoriją; Š5. Aluotų – apima Iženo tvenkinio rytinėje pusėje esančio Aluotų kaimo teritoriją. Kepurinės telmologiniame draustinyje siūloma žalioji (ekologinė) rekreacija (spanguoliavimas, pažintinio tako įrengimas, paukščių ar augalų stebėjimas ir pan.).

Turizmo ištekliai Šimonių seniūnijoje: miškai, vandens telkiniai, kultūros vertybės (Aluotų, Druskių piliakalnis, buv. dvaro sodybos fragmentai Mazgeliškių k., buv. dvaro sodybos fragmentai Šetekšnų k., Adomynės dvaro sodyba, Švč. M. Marijos vardo bažnyčia).

Turizmo paslaugos ir infrastruktūra: Šimonių kultūros namai, laisvalaikio centras Adomynėje, laisvalaikio centras Juodpėnų kaime, pašto skyrius, med. punktai, vaistinė, maisto parduotuvės, baras Adomynėje, sporto stadionas Adomynėje, „Puožo“ svečių namai Puožo kaime, poilsiavietės ir stovyklavietė Šimonių girioje.

Šiaurinėje Šimonių girios biosferos poligono dalyje panaudojus esamus keliukus, siūloma plėsti pažintinį pėsčiųjų ir dviračių takų tinklą, įrengiant paukščių ir gyvūnų stebėjimo vietas. 2003 m. Šimonių girininkijoje įrengtas pažintinis takas "Į girią". 2004 m. respublikinėje rekreacinių objektų apžiūroje takas buvo įvertintas 3 vieta pažintinių takų kategorijoje. Šimonių giria – Lietuvos sengirių reliktas, ji nuo seno garsėja savo flora ir fauna. Keliaudami pažintiniu taku, miško lankytojai gali susipažinti su Šimonių girioje vyraujančiomis medžių rūšimis, stenduose perskaityti informacinius jų aprašymus. Tai pagrindinis šio tako tikslas.

8 lentelė. Šimonių seniūnijos rekreacinės vietovės ir turizmo infrastruktūros objektai bei jų vystymo kryptys

Teritorijos nr. brėžinyje	Seniūnija	Rekreacinės teritorijos pavadinimas	Plotas, ha	Naudojimo tipas	Vystytinos specializacijos kryptys*	Siūloma turizmo ir rekreacijos infrastruktūra
Š1	Šimonių	Starkonių	15,56	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudykla
Š2	Šimonių	Šimonių mstl.	2,98	ekstensyvaus naudojimo	K; G	• poilsiavietė; • maudykla
Š3	Šimonių	Puožo	62,92	ekstensyvaus naudojimo	K; G	• poilsiavietė; • maudykla
Š4	Šimonių	Adomynės	5,63	intensyvaus naudojimo	K; A; G	• poilsiavietė; • kultūros vertybių u.k. 251, 9623, 30271 pritaikymas
Š5	Šimonių	Aluotų	21,76	ekstensyvaus naudojimo	G	• stovyklavietė; • maudykla

Visos išskirtos vietovės pasižymi rekreaciniais ištekliais ir rekreacinės plėtros galimybėmis, kurias tikslinga panaudoti poilsiui bei pramoginei ar sportinei rekreacijai gamtinėje aplinkoje organizuoti. Nustatytas specializacijos kryptis galima laikyti orientacinėmis, nes daugeliu atvejų poilsio gamtoje vietovės apima ir su bendruoju turizmu bei sporto rekreacija susijusias veiklas. Išskirtų rekreacinio prioriteto vietovių (rekreacinio funkcinio prioriteto zonų) teritorinė lokalizacija teikiama plane.

Kupiškio, Noriūnų ir Subačiaus seniūnijose esančioje draustinio teritorijoje turizmo ir rekreacijos infrastruktūros plėtra turi būti planuojama ir įgyvendinama vadovaujantis Lėvens valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo planu.

Ypač geras perspektyvas rekreacijos ir turizmo paslaugų teikimo funkcijų vykdymui turi visa Kupiškio tvenkinio (Kupiškio marių) pakrantė ir teritorija palei Šetekšnos-Jaros upę. Šios teritorijos priskiriamos intensyvios veiklos rekreaciniam arealui: tai teritorijos skirtos intensyviausiam rekreaciniam naudojimui, paprastai su rekreacinėmis statybomis, kita infrastruktūra, sukuriant intensyviai rekreaciniam naudojimui tinkamą aplinką. Teritorija patraukli kaimo turizmo sodyboms, kempingams ar stovyklavietėms steigti.

Dėl savo specifikos – absoliutus privačios iniciatyvos prioritetas bei objektų lokalizavimo laisvė – planavimo dokumentuose poilsio kaime plėtra negali būti reguliuojama ar reglamentuojama. Todėl Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas teikia tik bendrą principinį palaikymą šio tipo rekreacinės infrastruktūros plėtojimui,

pirmiausia numatytose rekreacinio prioriteto vietovėse (zonose) (brėžinyje parodyta kaip „intensyvios veiklos rekreacinis arealas“).

Aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūros (kalnų slidinėjimo) plėtojimą Kupiškio rajono teritorijoje, nepasižyminčioje tam itin tinkamomis sąlygomis (nepalankūs reljefo ir klimatiniai ypatumai), rekomenduojama skatinti aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūros, kuriai reikalingos minimalios investicijos, plėtrą. Aktyvaus žiemos poilsio infrastruktūra pradėta kurti netoli Kupiškio miesto, Byčių kaime, ant Lėvens upės šlaito. Šios vietovės plėtojimo galimybių įvertinimui reikalinga detalesnė analizė ir pagrindimas. Aktyvaus žiemos poilsio vietovė galėtų būti naudojama ir vasarą, įrengus rodelio trasą (tai dirbtinė trasa, kurios pradžioje poilsiautojas įsėda į mėgėjiškas kalnų roges, troso pagalba yra užtempiamas į aukščiausią trasos tašką ir paleidžiamas trasos vingiais).

Skatinant aviacijos sporto bei kitų lauko sporto šakų (sklandymo, skraidyklių, parašiutizmo ir kt.) vystymą, o tuo pačiu išplečiant aktyvių rekreacinių veiklų spektrą bei plėtojant aviaturizmą, išskiriama lauko ir aviacijos sporto vystymo vietovė: buvęs aerodromas Paketurių kaime.

Skatinant kitų techninių sporto šakų vystymą rajono teritorijoje, numatomos motorizuoto ir dviračių sporto vietovės. Automobilių - motociklų, kalnų dviračių trasų įrengimui parinktos pažeisto kraštovaizdžio zonos – išeksploatuotų karjerų teritorijos, kur kasybos pasekoje susiformavę paviršiaus ypatumai (aukšti iškasų šlaitai, dideli aukščių perkritimai ir kt.) yra palankūs šios sporto šakos vystymui, o trasų įrengimas nėra susijęs su didesne žala gamtinei aplinkai: Kupiškio seniūnijoje Uoginių kaime ir Skapiškio seniūnijoje, į šiaurę nuo pelkėjančio Mituvos ežero.

Bagdonių ir Uošvės liežuvio salose bei parke prie Kupos upės siūlomos kompleksinės sporto rekreacijos prioriteto vietovės, galinčios suformuoti atskirus rekreacinius teritorinius kompleksus, kur būtų vystoma su sportine rekreacija ir aktyviu poilsiu susijusi veikla: diskgolfo, šaudymo (pneumatiniai šautuvai, lankai, arbaletai, praktinis šaudymas), aktyvaus poilsio (vandenlentės, buriavimas, jėgos aitvarai, dviračiai), teminiai parkai („Ūkininkų parkas“, „Amatų parkas“), galintys suformuoti atskiras specializuotas rekreacines vietoves. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų, taip pat vadinamųjų „teminių kaimų“ infrastruktūriniai kompleksai.

Į atskirą grupę išskiriamos specializuotos aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) – vandens turizmo, aktyvaus žiemos poilsio (slidinėjimo parkų), lauko ir aviacijos sporto, motorizuoto ir dviračių sporto rekreacinės vietovės, galinčios suformuoti atskirus rekreacinius teritorinius kompleksus.

Vandens turizmo išteklius sudaro vandens telkiniai (upės, ežerai, tvenkiniai), juose esantys žuvų ištekliai, šalia vandens telkinių esantys kultūros ir gamtos paveldo objektai, saugomos teritorijos, su vandeniu susijęs nematerialusis paveldas (hidronimai, etnografija, folkloras) ir vandens turizmo infrastruktūra (paplūdimiai ir kt.). Vandens turizmo ir rekreacijos požiūriu perspektyviausi vandens telkiniai Kupiškio rajone yra Kupiškio tvenkinys (Kupiškio

marios), trečias pagal dydį dirbtinis vandens telkinys Lietuvoje, ir Lėvens upė. Kiti svarbesni vandens telkiniai – Kupos upė bei Pyragių, Puožo, Notigalės, Suosos ežerai. Dauguma Kupiškio rajono ežerų yra tinkami mėgėjiškai žvejybai, tačiau didžiausiomis rekreacinės žvejybos plėtos perspektyvomis pasižymi Kupiškio tvenkinys (Kupiškio marios), žuvingiausias telkinys šiaurinėje Lietuvos dalyje.

3.3 REKREACINIŲ TERITORIJŲ TVARKYMAS IR REGLAMENTAVIMO NUOSTATOS

Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtos specialiajame plane sprendžiami principiniai svarbiausių rekreacinių teritorijų sistemos elementų lokalizavimo ir jų tvarkymo reglamentavimo nuostatų klausimai.

Išskirtuose turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centruose, atsižvelgiant į jų lygmenį bei nustatytas turizmo ir rekreacijos vystymo kryptis, tikslinga palaikyti bei kurti:

1. Kupiškyje, regioninės svarbos daugiafunkciniame rekreaciniame centre, palaikoma ir vystoma poilsiui, turizmui reikalinga infrastruktūra: turizmo informacijos centras, pramogų ir sveikatingumo kompleksai (slidinėjimo parkas, pramogų parkas ir kt.), rekreaciniai želdynai ir miškai (miško parkai), viešbučio tipo (viešbučiai, moteliai, svečių namai) ir specialaus apgyvendinimo paslaugas (jaunimo nakvynės namai, kempingas), maitinimo paslaugas (restoranai, kavinės, užėigos ir kt.) teikiantys objektai, transporto ir kelionių organizavimo bei kitos paslaugos (ryšiai, prekyba, buitinės paslaugos ir kt.), specializuoti pramogų parkai;

2. Lokalinės svarbos turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centruose – Antašava, Adomynė, Palėvenė, Subačius, Skapiškis – orientuojamasi į pažintinio turizmo ir bendrojo turizmo infrastruktūros – kaimo turizmo, nakvynės ir pusryčių paslaugas bei bendro pobūdžio paslaugas (informacija, ryšiai, prekyba, buitinės paslaugos ir kt.) teikiančių objektų palaikymą ir vystymą.

Rekreacijos ir turizmo infrastruktūra palaikoma ir vystoma pagal Kupiškio rajono bendrajame plane ir specialiuosiuose planuose numatytus vystymo sprendinius, bei žemesnio lygmens teritorinio planavimo dokumentus, kurių rengimo iniciatoriai gali būti savivaldybės ar privatūs investuotojai.

Išskirtose rekreacinio prioriteto vietovėse (rekreacinio funkcinio prioriteto zonose), kurių teritorinė lokalizacija teikiama plane, atsižvelgiant į specialiajame plane nustatytas rekreacinės specializacijos kryptis, numatomą rekreacijos pobūdį ir intensyvumą, rekreacinės aplinkos formavimo ypatumus, gali būti skiriamos viena ar kelios skirtingų tvarkymo reglamentų zonos:

- ekstensyviai ir / arba intensyviai naudojamos agrarinės aplinkos (žemės ūkio paskirties žemė);
- ekstensyviai ir / arba intensyviai naudojamų rekreacinių miškų (miškų ūkio

paskirties žemė);

- rekreacinių vandens telkinių (vandens ūkio paskirties žemė);
- subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos ir / ar urbanizuojamos aplinkos rekreacinių teritorijų (kitos paskirties žemė).

Rekreacinių agrarinių teritorijų zonos – tai vaizdingos agrarinės paežerių ir paupių teritorijos. Pagal rekreacinio naudojimo intensyvumą gali būti skiriamos ekstensyvaus ir / ar intensyvaus naudojimo agrarinės rekreacinės aplinkos tvarkymo zonos:

1. Ekstensyvaus naudojimo rekreacinėse agrarinės aplinkos teritorijose prioritetas teikiamas visų formų tausojančios rekreacijos ir turizmo plėtrai; skatinama kaimo turizmo plėtra, vandens telkinių ir želdinių rekreacinį potencialą didinančių priemonių taikymas; rekomenduojamas žemės ūkio paskirties žemių keitimas į miškų ūkio naudmenas bei agroželdinius; ribojamas žemės ūkio paskirties keitimas į kitą paskirtį gyvenamajai statybai; ribojama intensyvaus žemės ūkio plėtra; leidžiama vykdyti darbus, didinančius vietovės estetinį potencialą (patrauklumą), kraštovaizdį formuoti specialiomis kraštovaizdžio architektūros priemonėmis; gerinamos vietovių pažintinio eksponavimo sąlygos; laikomasi bendrųjų ekologinės apsaugos principų;

2. Intensyvaus naudojimo rekreacinėse agrarinės aplinkos teritorijose žemės ūkio paskirties žemės sklypai naudojami statinių kaimo turizmo paslaugoms teikti statybai ar rekonstrukcijai; prioritetas teikiamas kaimo turizmo, specializuotų rekreacijos formų, susijusių su žemės ūkiu, tradiciniais amatais, kulinariniu paveldu ir kt. plėtojimui ir su tuo susijusių statinių ir pastatų statyba; galima žemės ūkio tikslinės naudojimo paskirties konversija į kitos paskirties žemę (rekreacinių teritorijų).

Rekreaciniai miškai – miško parkai, miesto miškai, rekreaciniai miško sklypai ir kiti miškai, naudojami gyventojų poilsiui. Svarbiausia rekreacinių miškų funkcija yra žmogaus rekreacinių poreikių tenkinimas ir poilsavimo sąlygų sudarymas. Rekreaciniuose miškuose taikomi teisės aktų, reglamentuojančių naudojimą II B grupės miškuose, reikalavimai:

1. Ekstensyvaus naudojimo rekreaciniuose miškuose prioritetas teikiamas visų formų tausojančios rekreacijos ir turizmo plėtrai; rekomenduojamas žemės ūkio naudmenų keitimas į miškų ūkio naudmenas; gerinamas miškų rekreacinis potencialas ir kokybė.;

2. Intensyvaus naudojimo rekreaciniuose miškuose rekomenduojamas miško parkų formavimas, trumpalaikio poilsio vietų ir stovyklaviečių įrengimas esamose miško laukymėse arba medžiais retai apaugusiose teritorijose; negalimas miškų ūkio žemės paskirties keitimas į kitą paskirtį gyvenamajai statybai.

Rekreaciniai vandens telkiniai – telkiniai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka naudojami plaukiojimo priemonėms, mėgėjiškai žūklei, vandens sportui, poilsiui, turizmui:

1. Ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo vandens telkinių tvarkymo zonose rekreaciniai vandenys tvarkomi hidroparkų formavimo principais; pakrantė parengiama rekreaciniam naudojimui; akvatorijos išlaikomos subnatūralios, neperkraunamos inžineriniais įrenginiais;

2. Intensyvaus rekreacinio pritaikymo vandens telkinių tvarkymo zonose kuriama komfortiška numatytų rūšių vandens rekreacijos aplinka; akvatorijos pritaikomos ypač intensyviai naudoti; pakrantėse gali būti sukurta intensyvi rekreacinė inžinerinė infrastruktūra.

Rekreacinėse (kitos paskirties žemė) teritorijose tvarkymą lemia numatytų rekreacinių funkcijų specifika, kraštovaizdžio ypatumai. Rekreacinių teritorijų tvarkymo ir apsaugos darbai vykdomi pagal specialiuosius ir detaliuosius planus. Turi būti užtikrinamas šių teritorijų prieinamumas lankytojams, poilsiautojų saugumas, reikiamos poilsavimo sąlygos, negalima bloginti fizinių rekreacinių kraštovaizdžio savybių, naikinti jo estetinio potencialo, statyti su rekreacija nesusijusių pastatų ir įrenginių. Pagal rekreacinio naudojimo intensyvumą gali būti skiriamos subnatūralių (neurbanizuojamų) ir / ar urbanizuojamų rekreacinių teritorijų tvarkymo zonos:

1. Subnatūralių (neurbanizuojamų) rekreacinių teritorijų tvarkymo zonose draudžiama statyti poilsio pastatus; leidžiama įrengti poilsiavietes, sustojimo aikšteles ir maudykles; leidžiama formuoti tik minimalią rekreacinę infrastruktūrą, išsaugant gamtinę aplinką, natūralų kraštovaizdį; draudžiama žaloti ir naikinti rekreacinę įrangą, trukdyti ilsėtis;

2. Urbanizuojamų rekreacinių teritorijų tvarkymo zonose galimos visos rekreacijos formos, turizmo paslaugų, poilsio bei reabilitacinės infrastruktūros statiniai ir įrenginiai – stovyklavietės, kempingai, turizmo centrai, poilsio namai ar kitokie stacionarūs rekreacinių statinių kompleksai; kuriama intensyviai lankyti pritaikyta aplinka, rekreacinė inžinerinė infrastruktūra, rekreaciniais interesais gali būti keičiamas gamtinės aplinkos pobūdis; neleidžiama statyti su rekreacija nesusijusių pastatų ir įrenginių.

Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros specialiajame plane numatytose rekreacinio prioriteto vietovėse (rekreacinio funkcinio prioriteto zonose) rekreacinės aplinkos skirtingi tvarkymo reglamentai dėl mastelio smulkumo neišskiriami. Tai turi būti atliekama žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose. Rekreacinio funkcinio prioriteto zonoms (vietovėms) turi būti rengiami specialieji ir / arba detalieji planai, kuriuose numatomi rekreacinės infrastruktūros objektų užstatymo reglamentai, žemės ūkio veiklai naudojamų žemės ūkio naudmenų, miškų ir kitų gamtinio kraštovaizdžio teritorijų išdėstymas. Pirmenybė teikiama rekreacinės infrastruktūros objektų planavimui jau pradėtose urbanizuoti rekreacinėse vietovėse arba formuojant teritoriškai atskiras rekreacines sistemas.

Rekreacinių prioriteto vietovių (zonų) planavimas ir tvarkymas turi būti vykdomas vadovaujantis „Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklėmis“ (Žin., 2004, Nr. 103-3814), „Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatais“ (Žin., 2010, 28-1335) bei kitais teritorijų planavimą reglamentuojančiais dokumentais.

Rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, esančios Lėvens kraštovaizdžio draustinyje, tvarkomos pagal parko ribų ir tvarkymo plano reikalavimus.

Dėl savo specifikos – absoliutus privačios iniciatyvos prioritetas bei lokalizavimo laisvė – planavimo dokumentuose poilsio kaime plėtra negali būti reguliuojama ar reglamentuojama, todėl Kupiškio rajono turizmo ir rekreacijos plėtros specialusis planas teikia

tik bendrą principinį palaikymą šio tipo rekreacinės infrastruktūros plėtojimui, pirmiausia numatytose rekreacinio prioriteto vietovėse (zonose).

3.4 REKREACINĖS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Formuojant rajono rekreacinių teritorijų sistemą vienas iš rekreacijos plėtros prioritetų yra racionalaus turizmo paslaugų objektų tinklo sukūrimas, panaudojant, atkuriant ir gausinant apskrities turizmo ir rekreacijos išteklius. Rekreacinė infrastruktūra – tai poilsio veiklai organizuoti reikalingi viešosios turizmo infrastruktūros ir kiti rekreacijos aptarnavimo objektai. Turizmo paslaugų infrastruktūra – tai objektai, reikalingi turizmo paslaugoms teikti. Turizmo paslaugų infrastruktūra yra svarbi, siekiant pritraukti lankytojus ir gerai išnaudoti rajono kultūrinius ir gamtinius išteklius. Turizmo paslaugos skirstomos į pagrindines ir papildomas. Pagrindinės turizmo paslaugos Kupiškio rajone yra pramogų ir turizmo informacijos, apgyvendinimo, maitinimo paslaugos. Papildomos – kelionės organizavimo paslaugos, transporto, inventoriaus nuomos, žvejybos, kultūrinių renginių, konferencijų ir kt. turizmo paslaugos. Atliekant Kupiškio rajono rekreacinio potencialo analizę, įvertintas miškų, upių ir ežerų tinkamumas rekreacijai, nekilnojamo kultūros paveldo panaudojimo galimybės turizmui, pažymėti esami ir planuojami rekreacinės infrastruktūros objektai ir turistinės trasos, išskirtos rekreacinio funkcinio prioriteto teritorijos. Organizuojant poilsio ir apžvalgos aikštelių tinklą, apjungiantį turizmo trasas, būtina įrengti poilsio vietas su išvystyta viešąja turizmo infrastruktūra – stacionaria ar laikina įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekoms surinkti, teritorijos lankymui skirta informacijos įranga ir kt.

3.4.1 Rekreacinės infrastruktūros objektai

Kad suaktyvėtų turistų srautai į Kupiškio rajono teritoriją, reikia steigti traukos centrus, plėtoti itin plataus spektro rekreacines paslaugas, sukurti puikios kokybės paslaugas teikiančią rekreacinę aptarnavimo infrastruktūrą, galinčią aptarnauti tiek Lietuvos, tiek užsienio turistus.

Rekreacinės infrastruktūros objektai – tai apgyvendinimo, maitinimo, poilsio, sporto, informacijos paskirties pastatai ir kiti statiniai, statinių grupės ir kompleksai (sveikatingumo kompleksai, poilsio namai, nakvynės paslaugų namai, jaunimo nakvynės namai, viešbučiai, kempingai, turizmo bazės, apžvalgos aikštelės, pliažai (paplūdimiai), poilsia vietės, stovyklavietės, turizmo trasos, pažintiniai takai ir kt.), sudarantys galimybes lankytojų rekreaciniams poreikiams tenkinti, atskiroms turizmo paslaugoms teikti.

Reikalavimus rekreacinių teritorijų įrengimui, kuriose numatoma teikti atskiras turizmo paslaugas, nustato Turizmo įstatymas bei kiti įstatymai ir teisės aktai. Rekreacinėse teritorijose esančiuose žemės ūkio paskirties žemės sklypuose nerengiant detaliųjų planų ir nekeičiant pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, gali būti statomi bei eksploatuojami kaimo turizmo ir turistinės stovyklos paslaugoms teikti reikalingi statiniai, kai tai nedraudžiama Saugomų teritorijų įstatymu bei jo poįstatyminiais teisės aktais ir kai tokia

veikla numatyta galiojančiuose saugomų teritorijų planavimo dokumentuose.

Siekiant mažinti paslaugų sezoniškumą ir didinti atvykstamojo turizmo srautus, turi būti plečiamas teikiamų paslaugų spektras – be įprastų apgyvendinimo, maitinimo, vandens turizmo paslaugų teikiant ir konferencinio, aktyvaus, pramoginio turizmo paslaugas.

Poilsio ir apgyvendinimo paslaugų objektai

Apgyvendinimo paslauga – tai paslauga, suteikianti būtinas apgyvendinimui sąlygas, tenkinanti turisto nakvynės ir higienos poreikius.

Turistinės stovyklos paslauga

Turistinės stovyklos paslauga – tai trumpalaikio poilsio organizavimas ir / arba nakvynės suteikimas palapinėse ar apgyvendinimui skirtose patalpose rekreacinėse teritorijose, žemės ūkio, miškų ūkio ar kitos paskirties žemėje įrengtoje stovyklavietėje. Skirtos vietos išskylauti, pritaikytos aktyviam ir pasyviai poilsiui, grybauti, uogauti, žvejoti. Stovyklavietėje privalo būti nustatytos vietos palapinėms statyti ir įranga maistui ruošti, higienos poreikiams tenkinti, atliekoms surinkti bei aktyviam poilsiui organizuoti. Rekreacinėse teritorijose, nepaisant to, kokia pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis, gali būti įrengiamos stovyklavietės turistinės stovyklos paslaugoms teikti. Šios paslaugos rekreacinė infrastruktūra skirstoma į :

- poilsiavietės – laikinai apsistoti be nakvynės skirta rekreacinė teritorija, kurioje gali būti įrengti lauko baldai, pavėsinės, sporto ar laisvalaikio įrenginiai, automobilių stovėjimo aikštelės, laužavietės, tualetai, informacijai skirti statiniai;
- stovyklavietės – poilsiui su nakvyne skirta teritorija, kurioje turi būti sudaromos sąlygos palapinėms statyti, higienos poreikiams tenkinti, atliekoms surinkti. Joje gali būti įrengta visa rekreacinė infrastruktūra kaip ir poilsiavietėje.

Maitinimo paslaugos

Maitinimo paslaugos turizmo ir rekreacijos paslaugų infrastruktūroje užima itin svarbią vietą. Turistų maitinimo paslaugos gali būti teikiamos kartu su apgyvendinimo paslaugomis ar atskiroje įmonėje, teikiančioje viešo maitinimo paslaugas.

Turizmo infrastruktūra

Tai turizmo aptarnavimo sistema, pritaikyta įvairaus turizmo vartotojui: automobilių turizmas, dviračių ir pėsčiųjų turizmas, vandens turizmas, specialaus (kultūrinio ir dalykinio) intereso objektai – muziejai ir galerijos, sporto ir pramogų centrai, informacinės paslaugos objektai. Plėtojant rekreacinę ir turizmo infrastruktūrą, siūloma organizuoti apžvalgos aikštelių tinklą, apjungiantį regyklos ir turizmo trasas, įrengiant atokvėpio vietas su

išvystyta viešąja turizmo infrastruktūra – stacionaria ar laikina įranga higienos poreikiams tenkinti ir atliekoms surinkti, teritorijos lankymui skirta informacijos įranga ir kt. Kupiškio rajone jau yra sukurta turizmo aptarnavimo sistema, pritaikyta įvairaus turizmo vartotojui.

Specialaus intereso objektai.

Specialaus (dalykinio) intereso objektai – tai pramogų centrai, konferencijų centrai, parodų centrai, muziejai, galerijos ir kiti turistinės traukos objektai (sporto aikštynai, hidroparkai ir akvaparkai, skulptūrų parkai, slidinėjimo parkai, grybų parkai, akmenų parkai ir kt.) – dažnai galintys suformuoti netgi atskiras specializuotas rekreacines vietas. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja vadinamųjų „teminių kaimų“ (amatų ir pan.) infrastruktūriniai kompleksai. Iš viso Kupiškio rajone yra 10 muziejų, jų padalinių ir galerijų.

Esami ir planuojami Kupiškio rajono teritorijos turizmo ir rekreacinės infrastruktūros objektai pateikti 9 lentelėje ir brėžiniuose.

9 lentelė. Kupiškio rajono teritorijos turizmo ir rekreacinės infrastruktūros objektai

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas
Viešbučiai		
1	Kupiškio technologijos ir verslo mokyklos viešbutis	Jaunimo g. 8, Kupiškis
2	Motelis „Janta“	Kikonų g. 10, Aleksandrijos kaimas
Poilsio, svečių namai		
1	Puožo svečių namai	Puožo kaimas
2	„Grenlita“	L. Stuokos-Gucevičiaus a. 6, Kupiškis
3	„Kupiškio marių vila“	Vėžionių g. 51, Aukštupėnų kaimas
4	„Apynių namai“	Stirniškių kaimas
Kaimo turizmo sodybos		
1	„Pakalnės svetainė“	Gastomo g. 2, Skverbų kaimas
2	Ramūno Tubelio tradicinė kaimo turizmo sodyba	Drūlėnų kaimas
3	„Mažasis kaimelis“	Vergučių kaimas
4	„Marių pavėsy“	Pajuodupės kaimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas
5	„Čivonkiemis“	Čivonių kaimas
6	„Anytos liežuvėlis“	Marių g. 4, Jutkonių kaimas
7	„Pas sesutes“	Pauosių kaimas
Muziejai ir galerijos		
1	Kupiškio etnografinis muziejus	Gedimino g. 2, Kupiškis
2	Uoginių Adomo Petrausko muziejus	Uoginių kaimas
3	Veronikos Šleivytytės paveikslų galerija	Viktariškių kaimas
4	Laukminiškių kaimo muziejus	Laukminiškių kaimas
5	Profesoriaus Povilo Matulionio memorialinis muziejus	P. Matulionio g. 18, Kupiškis
6	Akademiko Juozo Matulio muziejus	Naivių kaimas
7	Kupiškio Povilo Matulionio vidurinės mokyklos istorijos muziejus	Jaunimo g. 2, Kupiškis.
8	Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos istorijos muziejus	Vytauto g. 21, Kupiškis
9	Noriūnų Jono Černiaus pagrindinės mokyklos istorijos muziejus	Noriūnai
10	Skapiškio vidurinės mokyklos istorijos muziejus	Mokyklos g. 5, Skapiškis

Verstis veikla, numatyta Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo (Žin., 2002, Nr. 56-2225; 2007, Nr. 64-245; 2010, Nr. 57-2809) 21 straipsnio 4 dalyje, leidžiama tik turint nustatyta tvarka išduotą leidimą - higienos pasą.

Tvarkyti maistą ir tiekti geriamąjį vandenį galima tik Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyboje gavus atitinkamus, teisės aktais nustatytus, leidimus.

Plėtojant rekreacinės infrastruktūros objektų sistemą, būtina atsižvelgti į gamtosaugos apribojimus ir kultūros paveldo apsaugos reikalavimus. Vienas svarbiausių apskrities rekreacinės plėtros strateginių uždavinių – išsaugoti susiformavusias gamtines ir kultūrinės vertybes, išlaikant nepažeistus unikalios gamtinio kraštovaizdžio kompleksus, užtikrinant gamtinės aplinkos gyvybingumą.

3.5 TURIZMO TRASŲ SISTEMA

Turizmo trasos – tai lankymo maršrutai, apjungiantys kultūrinio turizmo objektus, numatyti per pačias gražiausias ir patraukliausias turistų lankymui vietas.

Pagal reikšmę turizmo trasos sprendiniuose skirstomos į:

- 1) tarptautines trasas;
- 2) nacionalines trasas;
- 3) regionines bei vietines trasas.

Pagal maršrutus turizmo trasos gali būti: linijinės, žiedinės bei spindulinės.

Pagal keliavimo priemones turizmo trasos skirstomos į: autoturizmo, dviratininkų, pėsčiųjų bei vandens turizmo trasas.

Rengiant konkrečių trasų specialiuosius, detaliuosius planus bei techninius projektus, turi būti numatytos priemonės užtikrinti trasos naudotojų eismo saugumą. Trasos turi būti paženklintos atitinkamais dviračių trasos ženklais, reguliariai tam tikru atstumu turėti išdėstytas poilsio, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas su išvystyta infrastruktūra. Turizmo trasos (dviračių, pėsčiųjų takai) turi būti projektuojamos už valstybinės reikšmės kelių juostų ribas. Naujos nuovažos į turizmo ir rekreacinės infrastruktūros objektus nuo valstybinės reikšmės kelių turi būti projektuojamos tik pagal KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“ reikalavimus. Turizmo paslaugų informacinę sistemą projektuoti laikantis Kelių eismo konvencijos 4 str., Kelių įstatymo 13 str., LR reklamos įstatymo 12 str. ir kelių eismo taisyklių reikalavimų.

3.5.1 Automobilių turizmo trasos

Automobiliai – populiariausia kelionių priemonė Lietuvoje. Rajone tam yra gana palankus kelių tinklo išdėstymas, jų kokybė ir tankumas. Sprendiniuose planuojami vystyti turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai ir svarbesnės rekreacinio prioriteto vietovės lengvai pasiekiamos turistinių autobusų ir lengvųjų automobilių bei viešuoju transportu. Automobilių turizmui pritaikomi esami vietiniai automobilių keliai, o taip pat miško ir lauko keliai. Plėtojama Kupiškio rajono autoturizmo sistema susideda iš kelių įvairaus ilgio, formos ir turinio maršrutų. Maršrutų trasoms gali būti panaudojamos atsikartojančios, kitiems maršrutams tarnaujančios trasų atkarpos, o atskirų maršrutų trasos gali būti apjungiamos. Nacionalinių autoturizmo trasų sistema plėtojama vadovaujantis „Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiojo plano“ sprendiniais. Autoturizmo trasų tinklas Kupiškio rajone pateikiamas brėžinyje ir 10 lentelėje.

10 lentelė. Autoturizmo trasų sistema Kupiškio rajone

Maršruto indeksas	Maršrutas	Seniūnijos, kurias trasa kerta	Reikšmė
A1	„Aukštaitijos žiedas“	• Kupiškio	Nacionalinio

	(trasa ateina nuo Panevėžio) Kunčiai – Subačius – Skverbai – Noriūnai – Palėvenė – Kupiškis – Skapiškis (toliau Salų mstl., Rokiškio raj. link)	• Noriūnų • Skapiškio • Subačiaus	lygmens trasa
A2	„Vidurio Lietuvos kelias“ (trasa ateina nuo Panevėžio) Kunčiai – Subačius – Skverbai – Stirniškiai – Radžiūnai – Noriūnai	• Noriūnų • Subačiaus	Nacionalinio lygmens trasa
A3	„Aukštaitijos keliai“ Noriūnai – Kupiškis – Aleksandrija – Šepeta – Kinderiai – Nociūnai – Pajuodbalys – Juodlaukys (toliau Anykščių link), kita atšaka nuo Aleksandrijos link	• Kupiškio • Noriūnų • Skapiškio • Subačiaus	Nacionalinio lygmens trasa
A4	Vidurio Lietuvos parkų žiedas Subačius – Noriūnai – Palėvenė – Kupiškis – Paketuriai – Palėvenėlė – Alizava – Girsteikiai – Mirgai (toliau Biržų link)	• Alizava • Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Regioninio lygmens trasa
A5	Panevėžio apskrities turistinė automobilių trasa Ilčiūnai – Subačiaus mstl. – Subačius – Skverbai – Noriūnai – Kupiškis – Aleksandrija – Skuodiniai – Puožas – Juodpėnai – Mielūnai (toliau trasa eina Salų mstl., Rokiškio raj. link, tačiau per Šetekšnos upę nėra susisiekimo)	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Regioninio lygmens trasa
A6	Lėvens valstybinio kraštovaizdžio draustinio pažintinė turistinė automobilių trasa Skverbai – Stirniškiai – Aukštaičiai – Palėvenė – Suvainišio vs. – Palėvenės vs. – Paketurių k. – Kupiškis – Byčiai – Didžiagrašiai – Noriūnai – Karaliūnai – Stirniškiai	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Vietovės lygmens trasa

3.5.2 Dviračių turizmo trasos

Dviračių turizmo populiarinimas yra aktualus ne tik visoje Europoje, bet ir Lietuvoje. Pagrindiniai plėtros principai, kurie taikomi dviračių trasoms ir visai dviratininkų infrastruktūrai:

- saugumas. Dviračių trasa turi užtikrinti maksimalų dviratininkų, pėsčiųjų ir kitų trasos naudotojų saugumą ir minimaliai sumažinti visas grėsmes;
- vientisumas. Dviračių trasos turi būti vientisos ir nepertraukiamos, integruotos į bendrą ir vietinių dviračių trasų tinklą;
- tiesumas. Dviračių trasose vengti nereikalingų apvažiavimų ir lankų, bet jie galimi siekiant parodyti ypatingo grožio kraštovaizdžius ir kitus svarbius turistinius objektus;
- patrauklumas. Dviračių trasa turi natūraliai įsiliesti į aplinką ir papildyti ją sukuriant patrauklias keliavimo dviračiais sąlygas;
- komfortas. Dviračių trasa turi užtikrinti patogų dviratininkų eismą.

Palanki rajono padėtis, pakankamai gausūs gamtiniai, kultūriniai ištekliai, kaimynystė su Panevėžio ir Anykščių rajonais skatina nacionalinių turistinių trasų tinklo plėtrą. Planuojamos dviračių turizmo trasos sujungia rekreacinio prioriteto teritorijas, turizmo centrus, esamas regionines bei vietines dviračių trasas į bendrą tinklą, prisideda prie esamų

dviračių trasų išvystymo. Paprastai dviračių trasos siejamos su geografinėmis, gamtinėmis ar kultūrinėmis ypatybėmis, pritaikytos vietinių žmonių poreikiams ir skatinančios juos važinėti dviračiais. Praeina per pačias gražiausias ir įdomiausias vietas, siekiant išvengti neįdomių ir monotoniškų trasos atkarpų. Pagrindinės dviračių turizmo trasos Kupiškio rajone pateikiamos brėžinyje ir 11 lentelėje.

11 Lentelė. Pagrindinės dviračių turizmo trasos Kupiškio rajone

Maršruto indeksas	Maršrutas	Seniūnijos, kurias trasa kerta	Reikšmė
D1	Tarptautinė tranzitinė dviračių turizmo trasa (trasa ateina nuo Viešintų, Anykščių raj.) Subačiaus mstl. – Subačius – Skverbai – Noriūnai – Palėvenė – Kupiškis – Didžprūdžių k – Antašava (toliau Vabalninko, Biržų raj., link)	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Nacionalinio lygmens trasa
D2	Nacionalinė dviračių turizmo trasa (trasa ateina nuo Trakiškių, Panevėžio raj.) Subačiaus mstl. – Subačius – Skverbai – Noriūnai – Palėvenė – Siauriai – Svideniai – Paketuriai – Palėvenėlė – Alizava (toliau Pandėlio, Rokiškio raj., link)	• Alizavos • Kupiškio • Subačiaus	Nacionalinio lygmens trasa
D3	Nacionalinė tranzitinė dviračių turizmo trasa (trasa ateina nuo Vabalninko, Biržų raj.) Salamiestis – Gyvakarai – Drūlėnai – Paketuriai – Buivėnai – Palėvenė – Stirniškiai – Sverbai – Subačius – Subačiaus mstl. (toliau viešintų, Anykščių raj., link)	• Alizavos • Kupiškio • Subačiaus	Nacionalinio lygmens trasa
D4	Šiaurės Aukštaitijos regioninis dviračių žiedas (trasa ateina nuo Raguvėlės, Anykščių raj.) Subačiaus mstl. – Subačius – Stirniškiai – Aukštaičiai – Palėvenė – Siauriai – Byčiai – Aleksandrija – Bukėnai – Gaigaliai – Nociūnai (toliau Viešintų, Anykščių raj., link)	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Regioninio lygmens trasa
D5	Šiaurės Aukštaitijos regioninio dviračių žiedo tąsa / trumpinimo atkarpa Kupiškis – Palėvenėlė – Alizava – Bakšėnai – Salamiestis (toliau Vabalninko, Biržų raj., link)	• Alizava • Kupiškio	Regioninio lygmens trasa
D6	„Aplink Kupiškio marias“ Aukštupėnų pirmoji poilsio vietė – Pajuodupė – Bagdonys – Laukminiškiai – V ainiūniškio tiltas – Elniškiai – Palėvenėlė – Drūlėnai – Aukštupėnų piliakalnis	• Alizavos • Kupiškio • Noriūnų	Vietovės lygmens trasa
D7	„Senųjų dvarų ir bažnyčių keliu“ Aukštupėnų piliakalnis – Didžprūdžiai – Uoginiai – Viktoriškų k. – Antašava – Darsiškų k. – Salamiestis – Gyvakarai – Drūlėnai – Aukštupėnų pirmoji poilsio vietė	• Alizavos • Kupiškio	Vietovės lygmens trasa
D8	„Palėvenėlės-Stirniškių istorinės vietos“ Aukštupėnų piliakalnis – Svideniai – Buivėnai – Palėvenė – Aukštaičiai – Stirniškiai – Baronai – Karaliūnai – Noriūnai – Kupiškis	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Vietovės lygmens trasa
D9	Lėvens valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo plane pažymėta pažintinė turistinė dviračių trasa	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Vietovės lygmens trasa
D10	Lėvens valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo plane pažymėta pažintinė turistinė pėsčiųjų - dviračių trasa	• Noriūnų • Subačiaus	Vietovės lygmens trasa
D11	Kupiškio – Skapiškio žiedas Kupiškis – Mirabelis – Naviai – Skapiškio geležinkelio st. – Skapiškis – Mituvos ež. – Biliūnų k. – Jutkonys – Bagdonių rekreacinė teritorija – Pajuodupė – Aukštupėnų rekreacinė teritorija – Uošvės liežuvio - Kupiškis	• Kupiškio • Skapiškio	Vietovės lygmens trasa

D12	„Archeologinio paveldo keliu į Šimonių girią“ Kupiškis – Bukėnai – Papilių piliakalnis – Gaigalių piliakalnis – Butkūnų k. – Šimonys – Šimonių giria – Iženo telmologinis draustinis – Migonys – Dūbliškių k. – Noriūnais – Byčių k. – Kupiškis	• Kupiškio • Noriūnų	Vietovės lygmens trasa
D13	Buvusių dvarų sodybų ir piliakalnių žiedas Kupiškis – Mirabelis – Naiviai – Kirkėnai – Šetekšnų k. – Adomynė – Obuonių piliakalnis – Puožas – Puponys II – Kupiškis	• Kupiškio • Skapiškio	Vietovės lygmens trasa
D14	Dviračių po Kupiškio miestą Lauryno Stuokos – Gucevičiaus aikštė, Kupiškio biblioteka (praeityje žydų sinagoga), P. Zulono sodyba, Kupiškio gimnazija, pakas prie Kupos upės, „Atodūsių“ tiltas, Pyragių (Indubo) ežerėlis, H. Orakausko skulptūra „Baltų pasaulio medis“, Kupiškio laisvamanių kapinės, Aukštupėnų piliakalnis, „Uošvės liežuvio“ sala ir dendroparkas	• Kupiškio	Vietovės lygmens trasa
D15	Dviračių trasos tąsa / trumpinimo atkarpa Gyvakarai – Didžprūdžiai	• Alizavos • Kupiškio	Vietovės lygmens trasa

3.5.3 Vandens turizmo trasos

Plėtojant turizmą kaip svarbią ūkio šaką, turistinėms trasoms, jų tinklo įvairovei bei plėtrai tenka svarbus vaidmuo. Kupiškio rajone nėra daug vandens telkinių, tinkamų vandens turizmui plėtoti, tik Kupiškio tvenkinys (Kupiškio marios) ir Lėvens upė sudaro sąlygas formuoti įvairiapusę vandens turizmo infrastruktūrą – nuo baidarių maršruto upe iki keliavimo laivais Kupiškio tvenkiniu (Kupiškio mariomis). Šiuo atžvilgiu Lėvens upė yra svarbi regioninės reikšmės vandens trasa. Kupiškio tvenkinys (Kupiškio marios) galėtų būti naudojamas ne tik kaip laivų, kanojų, plaustų ar baidarių turizmo trasa, bet ir kaip rajono vidaus vandens kelias.

Siūlomos šios vandens turizmo trasų vystymo kryptys:

- gerinti vandens turizmo maršrutų infrastruktūrą, įrengiant daugiau stovyklaviečių, sutvarkant jų viešąją turizmo infrastruktūrą;
- vandens turizmo maršrutų ženklavimas;
- formuoti kempingų ir motelių tinklą.

Šių nuostatų būtina laikytis rengiant konkrečių vandens turizmo trasų specialiuosius, detaliuosius, techninius projektus. Pagrindinės vandens turizmo trasos Kupiškio rajone pateikiamos brėžinyje ir 12 lentelėje.

12 lentelė. Vandens turizmo trasos

Maršruto indeksas	Maršrutas	Seniūnijos, kurias trasa kerta	Reikšmė
V1	Lėvens valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo plane pažymėta turistinė vandens trasa	• Kupiškio • Noriūnų • Subačiaus	Regioninio lygmens trasa
V2	„Laivu Kupiškio tvenkiniu (Kupiškio mariomis)“	• Alizavos • Kupiškio	Vietovės lygmens trasa